

INFORMATIU MUSEUS

REVISTA DE RECERCA I DE DIVULGACIÓ CULTURAL DELS MUSEUS DE REUS

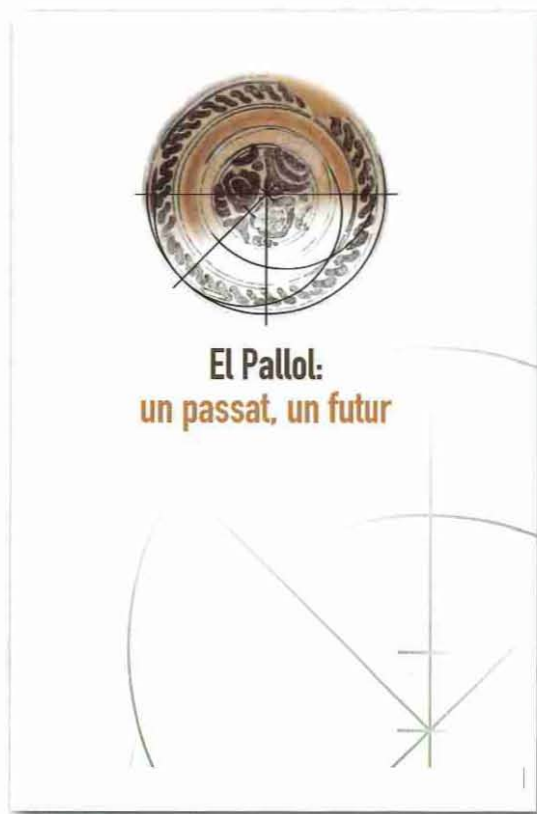
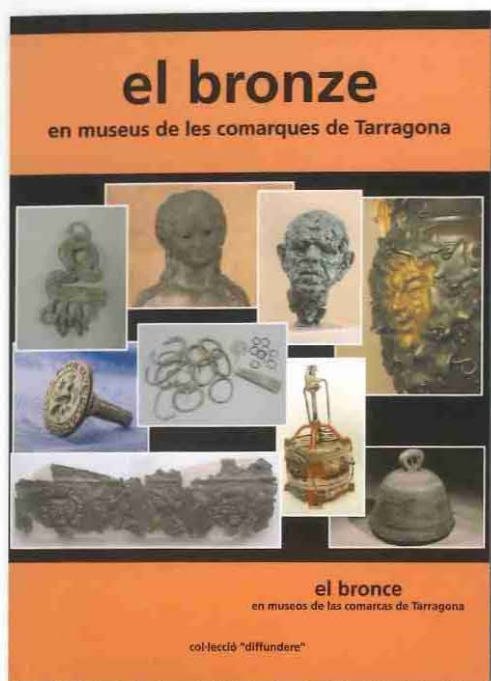
època III, núm. 24, octubre de 2003

EDITORIAL / EL CAP DE CÀNTIR / EL FESTIVAL COS / *TEMPS ERA TEMPS, A RÀDIO REUS* / UN INVENTARI DEL SANTUARI DE MISERICÒRDIA, DE 1924 / REUS EXPLICA EL SEU PATRIMONI / CAMPUS ARQUEOLÒGIC AL MUSEU SALVADOR VILASECA / I TU... QUÈ HI PINTES A LA PREHISTÒRIA? / LES VISITES GUIADES PER REUS / EL MUSEU COM A ACTIU TURÍSTIC / LA VISITA GUIADA AL MAHR / TRENTA ANYS D'UNA OBRA CABDAL DE SALVADOR VILASECA / PHOTOEXPRESSION / CEFERÍ OLIVÉ, UN MESTRE DE L'AQUAREL·LA / ENTREVISTA: ANTON ROCA / RESSENYES DE PUBLICACIONS / LA WEB DE LA PETITA RUTA DEL MODERNISME / BREUS - AGENDA

INSTITUT MUNICIPAL
DE MUSEUS
REUS

IM

NOVES EDICIONS DE L'INSTITUT MUNICIPAL DE MUSEUS DE REUS INFORMEU-VOS ALS MUSEUS DE REUS

Crèdits

Edita:
Institut Municipal
de Museus de Reus
Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS
Tel. 977 345 418
Fax 977 345 249
info.museus@reus.net
www.reus.net/museus/

Director:
Jordi Suárez

Coordinació:
Jaume Massó

Assessorament lingüístic:
SAL Ajuntament de Reus

Projecte gràfic:
Pragma, Agència de Publicitat
General SL

Impressió:
Duran Impressors, SL

Copyright:
Dels textos, els autors respectius; de
les imatges, els autors respectius.

Tiratge:
2.000 exemplars

Dipòsit legal:
T-582-94

**MUSEU
SALVADOR VILASECA
REUS**
Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS
Tel. 977 345 418
Fax 977 345 249

**MUSEU
D'ART I HISTÒRIA
REUS**
Plaça de la Llibertat, 13
43201 REUS
Tel. 977 344 833

**FOTOTECA
MUNICIPAL
REUS**
Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS

unió de botiguers de reus
Col·labora en la difusió de les visites guiades.

Sumari

[2]	Sumari
[3]	Editorial
[4]	La peça
[6]	La cultura a Reus
[8]	Aportacions
[14]	Tema central: Reus explica el seu patrimoni
[20]	Del Museu
[22]	Exposicions a la vista
[24]	Entrevista
[26]	Ressenyes
[28]	Des de les aules
[30]	Breus - Agenda

DIFUSIÓ I PROJECCIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL

JORDI SUÁREZ

Director de l'Informatiu Museus
Gerent de l'Institut Municipal de Museus de Reus

VISITA COMENTADA AL POBLAT IBÈRIC DE SANTA ANNA (CASTELLVELL DEL CAMP), L'ESTIU PASSAT (ARXIU DE L'IMMR).

La difusió i projecció del patrimoni cultural és un repte apassionant per a qualsevol institució que vulgui fer arribar la cultura a la ciutadania. A la vegada, ha de ser una prioritat per a una política cultural entesa com a servei públic. A la nostra ciutat s'han donat des de fa temps iniciatives importants en aquesta línia divulgativa. En aquest número de *l'Informatiu Museus* presentem diferents propostes que busquen millorar l'accés del públic al patrimoni. Les visites guiades del Museu d'Art i Història, el taller pedagògic "I tu... què hi pintes a la prehistòria?" del Museu Salvador Vilaseca i la col·laboració amb l'IMAC en un taller estiuenc d'introducció dels més joves al món de l'arqueologia –també des del Museu Salvador Vilaseca– són mostres d'aquesta voluntat.

El museu pot tenir un important rol educatiu com a espai expositiu, però també el pot tenir com a impulsor d'activitats didàctiques que ajudin a entendre el passat i el present de la nostra societat.

En aquest sentit, també són destacables iniciatives com la del Patronat Municipal de Turisme, que amb les visites guiades al patrimoni modernista, ofereix un complement de primer ordre als ciutadans i visitants que volen conèixer millor la ciutat. Cada cop són més els ciutadans que demanen continguts culturals de qualitat, que sens dubte es poden trobar en els museus i el patrimoni reusenc. I al mateix temps, també és més alta la demanda perquè el missatge que es rebi sigui de qualitat i interès. Les propostes per transmetre continguts culturals al gran públic són objecte de l'estudi d'un mòdul de turisme cultural que es desenvolupa a l'Institut Municipal de Formació i Empresa de Reus, que també és analitzat en un article que presentem.

Reus ha assumit, doncs, el repte d'explicar el seu patrimoni. L'altre repte apassionant, el d'aprendre i reflexionar sobre aquest patrimoni és, doncs, una mica més a l'abast de qui tingui ganes de fer-se'l seu.

EL CAP DE CÀNTIR

MARC FERRAN

Responsable de documentació de l'IMMR

Des del dia 30 de setembre d'enguany fins al 19 de gener de 2004 tindrà lloc al Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid una exposició sobre Joan Rebull, que –més enllà de ser un reusenc– és un dels escultors catalans més importants del segle XX. *Joan Rebull, años 20 y 30* està comissariada per un altre reusenc, Joan Abelló, i a la qual l'Institut Municipal de Museus de Reus cedeix temporalment tres peces del seu fons: un dibuix (1929) i dues escultures –*Dona asseguda* (1930-1935) de terra cuita i *Cap de Càntir* (1934) de fang cru. L'exposició repassarà les dues dècades més interessants de Rebull des del punt de vista creatiu. És el període en què Rebull defineix i assenta les bases de la seva creativitat. Rebull ja s'ha empassat i paït tots aquells elements externs que l'han influenciat i se'ls ha pogut espolsar i oblidar per desenvolupar una obra personal, amb un segell marcadament propi.

De les tres obres que l'Institut Municipal de Museus cedeix a l'exposició, sense cap mena de dubte, la més rellevant és *Cap de Càntir*. És una obra especialment interessant dins de la producció de l'artista. Que hagi arribat fins a nosaltres sense haver patit cap dany ni desperfecte és un fet realment inaudit. Realitzada i acabada amb un material extraordinàriament fràgil –fang cru– va seguir el periple que va patir Joan Rebull amb el seu exili durant la Guerra Civil espanyola i fins al seu retorn a Catalunya.

Ara bé, més enllà de l'anècdota del seu èxode, l'escultura ens dona la mida d'un gran creador. Joan Rebull, fidel a ell mateix, va saber plasmar en el nen la tendresa, però despullada de la superficialitat i l'anècdota del sentimentalisme. És una obra que concentra la mirada de l'espectador en el rostre de la criatura, que és el transmissor. Res del que envolta el

rostre és important, fins i tot les parts inferiors del cos –en aquest cas, les mans i els braços– estan inacabats, estan indefinits, són secundaris. És una escultura plana amb molt pocs relleus, en la qual la llum té molt poca cosa a dir. Rebull intenta defugir i defuig qualsevol joc de llum que pugui donar altres lectures a l'obra que no sigui l'essència d'aquesta tendresa que expressa.

El *Cap de Càntir*, procedeix de la donació que Joan Rebull va fer a la ciutat. Aquesta deixa va ser particularment especial bàsicament per la seva procedència, el taller de l'artista. La majoria de peces són de guix. Que aquests models de guix no fossin destruïts després de ser passats a materials definitius, no és només fruit de l'atzar, sinó d'un nexa, d'un estret lligam entre Rebull amb la seva obra, que anava més enllà de la seva pura i simple realització. La prova més fefaent que Joan Rebull estimava les obres que s'arreceraven entre les parets del seu taller és que les va llegar a Reus, la seva ciutat, de la qual mai es va desvincular.

Amb aquesta donació, Rebull ens obria les portes del seu taller, que en el fons era obrir, també, les portes de la seva intimitat creativa. En aquest llegat no hi va haver una selecció prèvia, ni cap interès d'amagar res, ni tan sols allò que podia provocar-li insatisfacció. Era com si, Rebull, hagués volgut mostrar-nos el seu treball totalment nu. Aquest material de taller ens ajuda a seguir els passos donats per Joan Rebull en la realització d'una escultura des de la seva gènesi fins a la darrera etapa, en transformar-la en matèria definitiva. Això ens permet parlar, no només d'una successió de tècniques escultòriques i de l'ús dels diversos materials en la realització de l'obra, sinó també, i el que és més important, del seu procés de gestació conceptual.

La peça

INFORMATIU MUSEUS 5

El Cap de Càntir

EL FESTIVAL COS

LLUÍS GRAELLS

Director artístic del COS'03

INFORMATIU MUSEUS 6

El festival de mim i teatre gestual de Reus, COS, arriba aquest any a la sisena edició. Organitzat per l'Institut Municipal d'Acció Cultural, va tenir el seu desencadenant en el desig d'unir els teatres de la ciutat en una programació conjunta. Inicialment el festival havia de ser biennal, però la bona acollida en la primera edició i l'esponsorització per part de la Fundació Reale varen fer que el festival esdevingués de caràcter anual. D'aquesta manera, el festival ha anat creixent durant les darreres cinc edicions, sobretot en projecció internacional i en públic. L'assistència a la darrera edició va fregar les onze mil persones.

El COS té molt clars des dels inicis els seus interessos i objectius: entenem com a festival un lloc de trobada i d'intercanvi entre públic de teatre i professionals de la creació teatral.

Tenint com a referència que el gest sigui part fonamental de l'espectacle, dins el festival tenen cabuda companyies i estils molt diversos, des dels més coneguts i consagrats fins als nous grups i projectes d'investigació. Creiem que aquesta és una experiència que marcarà de manera significativa els joves professionals i els joves espectadors. Des de

la segona edició del festival, hem anat seguint cada any, un tema central que ha articulat les propostes i espectacles. L'any 1999 vàrem prendre la màscara com a punt de referència i a partir d'aquí es va organitzar el festival de forma més àmplia, amb la intenció de no mostrar únicament espectacles, sinó de fer una festa per a espectadors i professionals amb exposicions (molt encomiable va ser el treball realitzat per l'antic MCSV en aquest sentit) i conferències, entre d'altres.

La veritat és que ens va semblar una manera adequada d'articular el festival i hem seguit el model: l'any 2000, el tema va ser el combat escènic; després va seguir la pantomima i l'any passat, la música i el gest.

Ara arriba la sisena edició i porta per subtítol EROS/THANATOS. Generació i destrucció. És clar que hem manllevat el nostre subtítol del mestre Freud, però ha estat sense mala intenció, només perquè ens semblava suggeridor per bastir el festival. La dialèctica EROS/THANATOS, des del buit al caos. Del moviment a l'estatisme. Llum i obscuritat. Del caos a l'Eros primordial. Blanc i negre. Mort i vida.

EROS/THANATOS plana pel COS'03. Com sempre, des de les ganes de descobrir i fruit del teatre gestual.

Per segona temporada consecutiva, Ràdio Reus ha programat una nova edició del *Temps era temps*, un espai dedicat a recuperar la memòria històrica d'aquesta ciutat.

El punt de partida és el setmanari *Reus* d'ara fa 50 anys. Servint-nos d'aquest document excepcional cada setmana desgranem el que passava en aquesta ciutat a la dècada dels cinquanta. A partir d'aquí, seleccionem un dels temes per desenvolupar-lo durant el programa.

El valor afegit de l'espai és que cada setmana comptem a l'estudi amb la presència de les persones que van viure en primera persona els fets que expliquem. Així hem recollit testimonis com el d'Epi Terradellas, històric jugador del Reus Deportiu, o d'en Santiago Esteva Simeon, un dels millors nedadors de l'equip roig-i-negre de meitat de segle; Carles Macaya ens va descobrir la personalitat del cardenal De Arriba y

Castro, mentre Joan Francesc Bofarull ens explicava les celebracions de Corpus de després de la guerra.

També hi ha hagut temps per explicar la història d'entitats com el Bravium amb Pere Virgili, o El Círcol, amb Isidre Domènech. I Antoni Quintero ens va descobrir aquelles entranyables celebracions de sant Tomàs d'Aquino a l'Institut de la ciutat.

Aquests són només alguns dels molts testimonis que hem recollit i que serveixen per dibuixar la vessant més quotidiana d'aquell Reus dels anys cinquanta.

El valor de la documentació recollida, i en especial els testimonis obtinguts, ens han decidit a editar un CD amb els millors moments d'aquest espai, especialment tenint en compte la gran acollida que l'audiència va dispensar a la *Crònica sentimental de Ràdio Reus* ara fa dos anys. Si tot va bé, aquest *Temps era temps* veurà la llum per Sant Jordi.

TEMPS ERA TEMPS A RÀDIO REUS, LA PRIMERA RÀDIO

JOSEP BAIGES

ENRIC TRICAZ I JOSEP BAIGES, REALITZADORS DEL PROGRAMA. (ARXIU SER).

L'inventari del santuari de Misericòrdia

Val a dir que l'estructura, el contingut i la redacció de l'inventari de Misericòrdia varien molt respecte a la part del text corresponent a la prioral, la casa rectoral i el cementiri.¹ Es tracta d'una descripció que no segueix l'esquema previ utilitzat per a Sant Pere i els altres llocs, sinó que narra —a manera d'una guia artística minuciosa— l'arquitectura i els retaules del santuari, emprant també un model de llengua vuitcentista, però molt més precís en la descripció tècnica, tot i que ofereix, com en la resta del document, vacil·lacions ortogràfiques. L'autor no només descriu, sinó que opina sobre la qualitat artística d'allò que està detallant. A la disparitat d'estil s'afegeixen altres diferències en la redacció; tot plegat, sembla que pot deduir-se que la part corresponent al santuari de la Misericòrdia no va ser escrita per Mn. Garravé, sinó per una altra persona que posseïa uns coneixements artístics més avançats, però que va prescindir d'inventariar l'orfebreria, la indumentària litúrgica, els mobles, etc.

Transcripció del document:

La iglesia del Santuario de Ntra. Sra. de Misericordia I.

La Iglesia es de una sola nave y su planta forma cruz latina, cuyos brazos mayor e izquierdo están limitados respectivamente por las puertas principal y secundaria. Tres altares limitan un lado del brazo mayor y otros tantos su opuesto.

El brazo derecho termina con un altar y el brazo superior es el presbiterio del altar Mayor.

Compónese la cubierta del brazo mayor, de un cañón seguido, con lunetos que corresponden a cada uno de los altares, que en él se hallan. Dos trozos de cañón seguido cubren los brazos laterales de la cruz y sostienen la semiesférica bóveda de pechinas, que hay en la intersección de éstos.

A una latura [altura] de tres metros y medio del brazo izquierdo hállase una tribuna, que contiene el órgano, hallándose otra para las camareras y señoras de los administradores, en semejante parte del brazo derecho.

El presbiterio está cubierto con un cañón seguido, que se (p. 27)

enlaza con cuatro pechinas, formando una superficie seguida.

El aspecto general de la Iglesia es del Renacimiento.

La pintura está bien ejecutada especialmente en la bóveda que cubre el presbiterio. Baldosas circulares de mármol negro, que a la vez que éstas, circunscriben otras menores forman un hermoso embaldosado.

Las dimensiones de la Iglesia son: Longitud 33 metros latitud [sic] 8 y altura 11.

UN INVENTARI DE L'ESGLÉSIA PRIORAL DE SANT PERE I DEL SANTUARI DE MISERICÒRDIA, DE 1924 (i 2)

SOFIA MATA DE LA CRUZ

Historiadora de l'art

II.

El altar de la Virgen consta de un zócolo [sic] de dos metros de altura, que disminuye de espesor por disminuir el de las molduras, que siguen posteriores a él. Continúa otro zócolo [sic] esculpado, en donde se apoya la ménsula que sostiene la imagen de San Joaquín. A la misma altura que la ménsula y a los lados del Santo, descansan, sobre el zócolo [sic] últimamente citado, dos columnas salomónicas de tres metros de altura hábilmente talladas y adornadas con flores, fauna y algunos ángeles. Estas columnas sostienen un arco elíptico, cuyo arquivado forma parte del entablamento, que sobre aquél existe.

El friso es muy estrecho y adornado: y la cornisa recuerda los buenos tiempos de Roma. Allí donde concluye el entablamento, empiezan

dos trozos de arco al revés, cuyos extremos se retuercen, como pasa a la mayoría de altares de Reus. Sostenido por este mismo entablamento es un pequeño trozo de altar, que contiene la diminuta imagen de San Miguel Arcángel.

Todo lo dicho del lado izquierdo del altar, corresponde al derecho, sólo que en la ménsula de aquél hay la imagen de San Joaquín y la de Santa Ana en la de éste: por lo tanto el entablamento no es corrido, sino quebrado por el centro, y la longitud de los trozos sostenidos por las columnas, es de dos metros. El cuerpo central, extensamente remado [sic], es más profundo que los dos laterales y forma una especie de nicho, en arco rebajado, cuyo derrame está

lleno de adornos artísticamente puestos y propios del Renacimiento.

Una corpulenta imagen de San José, es sostenida por una pa-

(p. 28)

red en forma de escudo, que tiene el nicho en la parte superior, siendo el doselete de la imagen, otro cuerpo del altar situado a mayor altura, que los laterales y terminado por arriba con multitud de adornos y varios ángeles.

El altar de Santa Marina, situado en el brazo derecho de la cruz, es de orden ático.

Lo forman dos columnas de 40 centímetros de diámetro en los extremos y de 45 el medio; con el entablamento que cobija un arco de medio punto y con derrame de 45 centímetros formado nicho para la Imagen. La base es jónica y mal interpretada, lo mismo que el arquitrabe y la cornisa. El friso es liso.

Sigue el de Nuestra Señora de Guadalupe formado por cuatro columnas salomónicas, dos a cada lado, adornadas con serafines y racimos, que sostienen un entablamento de la época del barroco. En la parte superior hay un retablo cobijado por otro entablamento, pero no se destaca bien, ni el arquitrabe, ni el friso en las cornisas. Las bases jónicas.

Luego viene el altar de San Pablo semejante al anterior. Lo constituyen dos columnas laterales, que descansan sobre al mesa del altar. Las anteriores llegan al suelo. El arquitrabe cobija un arco de medio punto, formando el nicho para la imagen del Santo. Dos ménsulas laterales sostienen Santa Clara y San José. El remate del altar termina con la imagen de Nuestra Señora de los Dolores. Continua, y es el último de este lado, el altar del Acce [sic] Homo formado por dos columnas cilíndricas de 20 cent. de diámetro y de base ática. Capitel compuesto, sosteniendo el arquitrabe entero y formando varios zig-zags o entablamento quebrado, se hizo en el Renacimiento. Friso adornado con molduras [sic].

Otro altar de Nuestra Señora de Guadalupe igual y frente al descrito.

Continua el de Santa Rita de Casia, constituido por un basamento que es de planta formada por una escalera y que sirve de base para dos cuerpos de diferente altura, interceptados el uno del otro, por una serie de molduras de poco efecto. El se-

(p. 29)

gundo cuerpo, de mayor magnitud, termina con el entablamento, siguiendo la forma general de la planta. Este sostiene un arco rebajado y está [sic] a su vez sirve de base al otro cuerpo del altar. Un nicho contiene la imagen de Santiago. La altura es de siete metros a ambos lados de la imagen. En uno de los cuerpos salientes del zócolo [sic] o basamento antes citado, hay dos ángeles.

Sigue a este altar el de San Bernardo Calbó. Muy sencillo

IMATGE DE LA MAREDEDÉU DE MISERICÒRDIA, DESAPAREGUDA EL 1936 (ARXIU DE L'IMMR).

y sin columnas, tiene a cada lado un pilar de sección rectangular y de quince centímetros de latitud [sic] en la base inferior. Capitel de invención propia. El entablamento es de poco vuelo y cobija un arco de dos puntos que forma nicho para el Santo.

III.

El púlpito está empotrado en la pared, que tiene una de sus aristas coincidentes con el vértice del ángulo formado por los brazos mayor e izquierdo de la cruz.

Su elevación, poco se distingue de los púlpitos de Reus.

A la altura de 4 metros y sobre el brazo mayor de la cruz, hállase situado el coro. Cuatro arañas de cristal y una lámpara adornan el presbiterio, a cuyo alrededor se hallan varios bancos dispuestos para los señores Administradores, Sacerdotes y Ayuntamiento.

En el mismo presbiterio, existe un armonium, para la Salve que se canta en los Sábados, y en sus partes laterales, hay dos cuadros de forma octogonal [sic], de unos seis metros de longitud por tres de altura, que representan, el de la derecha la adoración de los Santos Reyes y el de la izquierda el Nacimiento del Señor.

Pintados en los arranques de la cúpula se hallan los cuatro Evangelistas.

Camarin. Ante-camarin

I.

ÀNTIC CAMBRIL DEL SANTUARI DE MISERICÒRDIA, DESTRUÏT EL 1936 (ARXIU DE L'IMMR).

El área del camarín es de forma octógona [sic]. Cuatro caras menores e iguales alternando con otras tantas iguales y mayores forman el octógono. Unas y otras están diametralmente opues-

(p. 30)

tas entre sí.

A la altura de dos metros y en la cara del oeste hállase pintada la presentación de Jesús en el Templo, hallándose en la cara opuesta el gravado [sic] de la Anunciación.

En semejante parte de las caras menores, véanse las estatuas Rebeca, Judith, Ester y Abigail, notándose en las caras mayores del N. y S. la Adoración y el Nacimiento de Jesús.

Ocho ángeles situados en los ángulos de la cornisa, sostienen atributos de la Virgen; y en su parte inferior, hay inscritos los lemas Turrís Davidica, Turrís eburnea, Domus aurea, y Foederis arca.

Sobre la cornisa y en las caras mayores de E. y O. hállanse respectivamente las pinturas del combate y triunfo del Arcángel San Miguel, y el de la coronación de la Virgen, adornando las de N. y S. varios ángeles, que con melodiosos cantos ensalzan a María.

La bóveda termina con un lucernario. El trono de la Virgen está colocado de modo que el público pueda contemplarlo, desde la Iglesia, por el portal abierto en la cara mayor situada al E. del camarín. Dos portales practicados en las caras mayores de N. y S. facilitan la

entrada y salida del camarín.

II.

El ante-camarín lo forman las piezas de los Santos Vicente, Próspero y Victorino, así llamadas por los altares, que con el nombre de estos santos, existen en cada una de ellas.

A una y otra salida del camarín, se hallan las piezas de los Santos Vicente y Próspero, cuya longitud es de 9'20 metros, latitud [sic] 4'20 y altura 6.

La pieza de San Vicente está adornada con el altar de este Santo, opuesto diametralmente al armario de caoba, que contiene los vestidos de la venerada Imagen.

Este altar se compone de dos columnas laterales, que disminuyen del centro a los extremos. Capitel compuesto de base ática. Al mismo nivel de la base sigue otra, que lo es de un pilar de igual altura que la columna, con capitel de invención

(p. 31)

propia. Estas sostienen el entablamento formado por un trozo horizontal y otro semicircular. Las dos columnas descansan sobre un pedestal circular y el pilar con su pedestal viene embebido en la mesa del altar. La cornisa está compuesta de variados adornos. En la parte superior del arco, se halla el escudo de la familia Bofarull, del cual penden dos guirnaldas de flores, sostenidas en sus extremos por dos ángeles colocados en el trozo horizontal del entablamento.

El arco de medio punto cobija el alto relieve del Santo. Hay

dos relieves laterales.

Lo dicho de la pieza de San Vicente corresponde exactamente a la de San Próspero.

Las salidas de estas piezas se cruzan en la de San Victorino.

El altar de este santo tiene la base ática y el pedestal de sección rectangular. Dos entablamentos horizontales y quebrados son sostenidos por dos columnas laterales, cuyos diámetros superior e inferior son respectivamente de 20 centímetros y 25. Un trozo de cornisa circular arranca del extremo derecho de la horizontal y tiene en la parte superior un ángel sentado.

El capitel es compuesto. Del extremo izquierdo de la cornisa horizontal parte un arco de medio punto, el cual, hallándose en distinto plano de la cornisa circular, forma otra pequeña cornisa muy esculpura, que cobija un alto relieve. Este tiene debajo la urna de los restos de estos santos. El arco de medio punto tiene en la parte superior un cuerpo de altar, con la cornisa historiada, que cubre el relieve de San José. Adosados a la pared hay dos relieves laterales.

Cubren los lienzos laterales, de esta pieza, los armarios, en los cuales están expuestos los preciosos vestidos y otras prendas de la Virgen.

Las salidas de esta pieza comunican con las espaciosas escaleras, que tienen sus últimas gradas en los corredores (estos corredores comunican con la sacristía y presbiterio) cuyas puertas de entrada son laterales al presbiterio.

(p. 32)

XI.

Cementerio.

A. Descripción. Está cerrado de pared de cal y canto de 2'00 m. de altura con artística puerta de hierro.

- a) Situación: al Noroeste de la población.
- b) Distancia de la Iglesia, unos dos kilómetros.
- c) Extensión: unos ocho jornales.
- d) Panteones: Además de la Capilla, hay varios panteones algunos lujosos.
- e) Nichos: hay varios nichos.
- f) Fechas de su construcción y bendición: Fue construido en 1870 y bendecido a primeros de Enero de 1871 por el Rdo. Prior Alaix,² asistido de Diácono y Subdiácono y algunos Rdos. Comunitarios, ante el regular concurso de fieles.
- g) La construcción del cementerio es debida al cumplimiento de un legado, que en su testamento hizo Don José Caylá Sardá fallecido en 11 Agosto 1869.

B. Propiedad.

- a) El Cementerio no es parroquial.
- b) Llaves: no tienen ninguna el párroco [sic].
- c) Junta de Cementerio: La forma el Ayuntamiento.

XII.

Propiedades del Curato.

A. Casa Rectoral:

a) Situación: está situada al nº 2 de la calle de la Abadía, que está frente a la puerta principal de la Iglesia de la que dista unos 80 metros.

b) Extensión: 212'10 metros cuadrados más 25'80 que en cuerpo saliente ocupan el comedor y cocina y otros 44'37 de la azotea que hay detrás y de cara al mediodía.

c) Linderos: de Oriente con el Callejón de la abadía, de Poniente con casa de [en blanc] de Norte con la calle de la Abadía donde abre su puerta y de medio día [sic] con el patio de la misma casa, cuyo patio mide 135 metros cuadrados. Además hay un pe-

(p. 33)

queño corral que mide 3'30 metros cuadrados.

d) Pisos y habitaciones: Consta de un solo piso y desván, en el primer piso y en el centro, hay dos salas, una en la parte de delante y otra en la parte de detrás; además en la parte de delante hay dos alcobas y un pequeño departamento y en la parte de detrás otra alcova [sic] y en cuerpo saliente a la parte de detrás y lado derecho entrando, la cocina y comedor. En los bajos hay dos departamentos para muebles de la Iglesia y otro para bodega y en un pequeño entresuelo el despacho parroquial. En el desván hay un dormitorio y tres departamentos para trastos.

e) Agua: La de la ciudad canalizada: hay además una cisterna y un pozo.

f) Luz artificial: Instalación eléctrica y Gas Reusense.

g) No consta en el Registro de la propiedad, ni paga contribución.

B. Muebles propios de la parroquia.

a) Una cómoda con escaparate, y un crucifijo donado por G. Bofarull y cuatro sencillos cuadros en el primer piso y un doble armario en la azotea.

C. Estado de conservación: Está bien.

D. Huerto rectoral: No hay.

D. Otras propiedades. Una casa de unos 24 metros cuadrados de superficie compuesta de planta baja y dos altos situada al nº 2 de la calle del pintor Baldomero Galofré [sic], que linda a Oriente con la capilla del Ssmo. de la parroquial, de Poniente con la nombrada calle donde abre dos puertas, de Norte con los muros del Campanario e Iglesia y de Mediodía con la plaza de las pescaderías.

XIII.

Archivo parroquial.

A. Libros y legajos.

a) Bautismos: 48 tomos que comprenden los Bautismos desde el año [en blanc] hasta la fecha.

b) Confirmaciones: 16 tomos que comprenden desde el año 1750

(p. 34)

c) Matrimonios: 22 tomos que comprenden desde 1595 hasta la fecha.

- d) *Obitos: 31 tomos, que comprenden desde 1560 hasta la fecha.*
- e) *Testamentos: no los hay.*
- f) *Fundaciones y Mandas pías: Un libro de las fundaciones Sunyer. Otro del ex albaceazgo Guash [Guasch] Badia, otro del albaceazgo Barbará. Dos de las fundaciones del Obispo Grau, (uno de la Escuela y otro de la Salve de Misericordia). Otro libro de las fundaciones Ixart. Otro de las Cuarenta horas Camplá. Otro de las Cuarenta horas Canals. Otro de las Cuarenta horas Bofarull. Otro de la fundación de misas Ventosa y otro de la fundación de misas.*
- g) *Cofradías: Un libro de la Cofradía del Rosario; otro de la Cofradía de la Minerva; otro del Apostolado de la Oración.*
- h) *Celebraciones: un libro de hojas que empieza [en blanc].*
- i) *Cumplimiento Pascual: No hay libro algunos.*
- j) *Consueta: No hay consueta.*
- k) *Libro de Culto y fábrica: uno que empieza en [en blanc] y otro en [en blanc].*
- B. *Boletín Oficial.*
- a) *31 tomos encuadernados hasta la fecha.*
- C. *Catálogo de Escrituras.*
- a) *Censales: un legajo de 5 escrituras de censales.*
- b) *Un legajo con los documentos del albaceazgo Guasch Badia, otro del albaceazgo Barbará y la compra de la casa contigua al Campanario.*
- c) *Varios documentos pertenecientes a antigua escribanía comuna parroquial.*
- d) *Auténtica de la religión.*
- D. *Libros. Los Sinodales Tarraconenses del Arzobispo Llinás.*
- Apéndice.*
- Obras y mejoras efectuadas durante el último curato.*
- a) *En el Templo: se ha instalado la electricidad; se ha embaldosado con piedra de Sta. Tecla el pavimento [sic] de la Capilla del Ssmo.; se ha adquirido un terno de Damasco blanco, seis casullas sueltas, seis labas [albas], roquetes, estolas y fiadores. Se ha refundido la segunda de las campanas, a la que contribuyó el Sr. Cardenal con mil pesetas, la Junta del Centro Católico y algunos particulares.*
- b) *En la casa rectoral: Se ha arreglado y ensanchado la cocina, reparado el tejado varias veces, habilitado la cisterna, instalado la electricidad, abierto el pozo y decorado el comedor y la azotea.*

Reus, Noviembre de 1924

José Garravé Prior.

[signat i rubricat]

EL SANTUARI DE MISERICÒRDIA, AL COMENÇAMENT DEL SEGLE XX (ARXIU DE L'IMMR).

Bibliografia anterior sobre la prioral de Sant Pere i el santuari de Misericòrdia, ordenada cronològicament:

- VILA, C.: Descripción de mi estimada patria la villa de Reus (Manuscrito inédito del año 1787), *Associació d'Estudis Reusencs (Rosa de Reus, 11), Reus 1955.*
- CEÁN BERMÚDEZ, A.: Diccionario de los más ilustres Profesores de las Bellas Artes en España, *Imprenta Vda. Ibarra, Madrid 1800, vols. II i VI.*
- BOFARULL, A.: Anales históricos de Reus desde su fundación hasta nuestros días, vol. 2, *Imprenta Pere Sabater, Reus 1846, 1ª ed.; Reus 1867, 2ª ed. [Associació d'Estudis Reusencs, Reus 1961 (Rosa de Reus, 26), 3ª ed.]*
- MIR CASASAS, S.: Memoria histórico-descriptiva del santuario de Nuestra Señora de Misericordia de Reus, *Imprenta Mariana, Lleida 1887.*
- ARCO, Á. del: Guía Artística de Tarragona y su Provincia, *Tipografía Tarraconense, Tarragona 1906, p. 219.*
- BANÚS, J.: "Edificació de l'església de Sant Pere i del campanar, de Reus (Dades històriques)", *Revista del Centre de Lectura (Reus), 11 (1920), p. 170-174.*
- GUINART, R.: "El campanar de Reus", *Revista del Centre de Lectura (Reus), 11 (1920), p. 176.*
- MARTEORELL, G.: "Reus i el seu campanar", *Revista del Centre de Lectura (Reus), 11 (1920), p. 184-188.*
- MARTEORELL, G.: "L'Església de Sant Pere", *Revista del Centre de Lectura (Reus), 11 (1920), p. 195-198.*
- BLASI I VALLESPINOSA, F.: Santuaris marians de la diòcesi de Tarragona, *Revista del Centre de Lectura, Reus 1933.*
- CAPDEVILA I MIQUEL, T.: "Tarragona Mariana. XXVI. La Mare de Déu de Misericòrdia (Reus)", *La Cruz (Tarragona), 10427 (27 juny 1933) [Reproduït a Treballs històrics de mossèn Tomàs Capdevila i Miquel, ed. a cura de Pere Anguera, Diputació de Tarragona, Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV (Els llibres de la Medusa, 29) Tarragona 1987, p. 47-52].*
- BATLLE, P.: "Los Monumentos, Museos, iglesias y objetos artísticos de la provincia y archidiócesis de Tarragona excepto Tortosa y sus comarcas", a *Los Monumentos Arqueológicos y Tesoro Artístico de Tarragona y su provincia durante los años 1936-39. Memoria de la Real Sociedad Arqueológica Tarraconense, Pòblet 1942.*
- MARTINELL, C.: El escultor Luis Bonifás y Massó. 1730-1786. Biografía crítica, *Ajuntament de Barcelona / "Anales y Boletín de los museos de arte de Barcelona", Barcelona 1948.*
- MADURELL I MARIMON, J.M.: "El retablo del santuario de Nuestra Señora de la Misericordia de Reus, obra de Lázaro Tramullas", *Boletín Arqueológico (Tarragona), época IV, any LI, fasc. 33 (1951, gener-març), p. 76-80.*
- BARRUFET I PUIG, P.: Les campanes del nostre campanar, *Associació d'Estudis Reusencs (Rosa de Reus, 3), Reus 1953.*

- MARTINELL, C.: "Una reforma del escultor Bonifàs en el retablo de la Virgen de Misericordia" i "El malogrado camarín de la Misericordia", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus), 74 i 75 (1953), p. 7 i 7-8.
- BERTRAN BORRÀS, J.: Nuestra Señora de Misericordia y su Santuario de Reus, *Associació d'Estudis Reusencs (Rosa de Reus, 9)*, Reus 1954.
- VILASECA BORRÀS, M.L.: "La sillería del Coro de la Prioral Iglesia de San Pedro", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus), 250 (1957), p. 7.
- VILASECA BORRÀS, M.L.: "Los Púlpitos de la Iglesia Prioral y de Misericordia", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus), 277 (1957), p. 7.
- VILASECA BORRÀS, M.L.: "Datos para la historia del Campanario de Reus", Urbs. Revista de Reus (Reus), 35 (1959), p. 114-121.
- TOMÁS ÁVILA, A.: "El templo Prioral de San Pedro de Reus. Aportación de nuevos datos para su historia", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus), 585 (1963), s. p.
- VILASECA ANGUERA, S.; VILASECA BORRÀS, M.L.: Museo Municipal de Reus. Guía, *Ministerio de Educación Nacional, Madrid* 1963.
- BERTRAN, J.: Nuestra Señora de Misericordia y su santuario de Reus (Resumen histórico), *Junta de Administración del Santuario de Nuestra Señora de la Misericordia*, Reus 1966.
- VILASECA ANGUERA, S.: "Fragment d'una escultura de Sant Pere de l'Església Prioral", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus), 793 (1967), p. 49.
- DOMINGO BLAY, J.M.: "Els quatre-cents anys de la inauguració del temple prioral", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus), 901 (1969), p. 9.
- VILASECA BORRÀS, M.L.: "Piedra para la obra de la Iglesia Prioral y Campanario de Reus", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus), 898 (1969), p. 49.
- VILASECA BORRÀS, M.L.: El Reial Col·legi d'Argenters de Reus i els seus antecedents, *Associació d'Estudis Reusencs (Rosa de Reus, 45)*, Reus 1970.
- DOMINGO BLAY, J.M.: "L'antic Sagrari Major de la Prioral", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus), 991 (1971), p. 18-19.
- VILASECA BORRÀS, M.L.: "La barana del cor de l'Església Parroquial de Reus i el mestre d'obres Domènec Sarobé", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus), 1054 (1972), p. 17.
- GORT, E.: "Del Reus medieval. L'església de Santa Maria", Reus. Semanario de la Ciudad (Reus) 1159 (1974), p. 48-49.
- DOMINGO BLAY, J.M.: La prioral de Sant Pere de Reus, *Ajuntament de Reus*, Reus 1977.
- LIAÑO, E.: Inventario artístico de Tarragona y su provincia, *Ministerio de Cultura, Madrid* 1983, vol. II.
- FERRANDO, S.: "El Pere Torner, pintor, de Prades", Reus. Setmanari de la Ciutat (Reus), 1675 (1984), p. 11.
- TRIADÓ, J.R.: L'època del barroc, s. XVII-XVIII (*Història de l'Art Català, V*), Ed. 62, Barcelona 1984.
- BUQUERAS, J.M.: Arquitectura de Reus. Vol. I: Tomb de Ravals, ed. de l'autor, Reus 1985, p. 100-104.
- FERRANDO, S.: "La teulada de l'Església", Reus. Setmanari de la Ciutat (Reus), 1743 (1985), p. 6.
- GORT, E.: Conèixer Sant Pere, *Ajuntament de Reus*, Reus 1985.
- LIAÑO, E.: "Perris Austrí, un imaginero mal conocido del siglo XVI", *Universitat Tarraconensis (Tarragona)*, VII (1985), p. 21-37.
- GORT, E., FIGUEROLA, J.: La Prioral, una joia que cal salvar (catàleg de l'exposició), *Museu Comarcal Salvador Vilaseca*, Reus 1985.
- GARRIGA, J. (amb la col·laboració de M. Carbonell): L'Època del Renaixement. El segle XVI (*Història de l'Art Català, IV*), Ed. 62, Barcelona 1986.
- ANGUERA, P.: Urbanisme i Arquitectura de Reus, *Caixa de Pensions*, Reus 1988, p. 32-45.
- MARTÍNEZ SUBÍAS, A.: La platería gòtica en Tarragona y provincia, *Diputació de Tarragona, Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV*, Tarragona 1988.
- ÁVILA, A.; SANTAMARÍA, A.: "Las pinturas del retablo mayor de la Prioral de Reus", *Boletín del Museo e Instituto "Camón Aznar" (Saragossa)*, XLII (1990), p. 39-57.
- BOSCH, J.; GARRIGA, J.: "Els avatars i els artistes del retaule de Sant Pere de Reus: una revisió documental", *D'Art (Barcelona)*, 16 (1990), p. 173-181.
- GARRIGA, J.; BASSEGODA, J.; BOSCH, J. GURRI, F.: Catalunya. Rutes del Renaixement i del Barroc, *Generalitat de Catalunya, Departament de Comerç i Turisme, Barcelona* 1991.
- LIAÑO, E.: La Prioral de Sant Pere de Reus. El último gótico ante la llegada del Renacimiento, *Diputació de Tarragona, Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV*, Tarragona 1992.
- MARTÍNEZ SUBÍAS, A.: "Arqueta" p. 193, cat. 149; "Magí Ferret. Custòdia processional", p. 208, cat. 163; "Calze del prior Francesc Borràs", p. 224, cat. 179; "Josep Albarado. Sacra menor", p. 225, cat. 180, Pallium. Exposició d'Art i Documentació (catàleg de l'exposició), *Catedral de Tarragona / Diputació de Tarragona*, Tarragona 1992.
- MATA, S.: Isaac Hermes Vermey. El pintor de l'Escola del Camp, *Diputació de Tarragona, Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV*, Tarragona 1992.
- MATA, S.: "El pintor holandès Isaac Hermes Vermey, un manierista en la Tarragona del siglo XVI. Notas sobre otras actuaciones suyas en las comarcas tarraconenses", *Boletín del Museo e Instituto "Camón Aznar" (Saragossa)*, XCLVII (1992), p. 83-96.
- MATA, S.: "Isaac Hermes Vermey. Alliberament de sant Pere", Pallium. Exposició d'Art i Documentació (catàleg de l'exposició), *Catedral de Tarragona / Diputació de Tarragona*, Tarragona 1992, p. 117, cat. 127.
- BIGORRA I TRILL, C.; BERNAL I MIR, C.: Misericòrdia. Història d'un Santuari, ed. de les autores, Reus 1993.
- LIAÑO, E.: Puer Natus. L'art del Nadal a les nostres Comarques, *Cambra de la Propietat Urbana de Reus i Comarques*, Reus 1993.
- MASSÓ, J.: "Notes sobre la prioral de Sant Pere durant la guerra civil (I, II, III, IV, V i VI)", *Nou Diari (Reus)*, 2118-2123 (19-24 de desembre de 1996).
- BOSCH, J.; GARRIGA, J.: El retaule major de la Prioral de Sant Pere de Reus, *Centre de Lectura / Col·legi d'Arquitectes de Catalunya*, Reus 1997.
- GORT, E. i PALOMAR, S.: La formació de la devoció reusenca a Misericòrdia, *Carrutxa*, Reus 1997.
- BOSCH, J.; GARRIGA, J.: "Algunes precisions sobre l'escultura de l'antic retaule major de la Prioral", *Informatiu Museu (Reus)*, 16 (1999), p. 6-9.
- MASSÓ, J.: "Notes sobre el salvament del patrimoni religiós a Reus i Tarragona (1936-1937)" a J. Piqué Padró i J. Sánchez Cervelló (coords): Guerra civil a les comarques tarragonines (1936-1939), *Tarragona* 1999, p. 243-266.
- MATA DE LA CRUZ, S.: "El retaule major de l'església prioral de Sant Pere de Reus. Una aportació documental (1924)", *Clau. Revista de Cultura (Tarragona)*, 1 (2000), p. 89-91.
- GORT, E.: Notícia històrica del santuari de la Mare de Déu de Misericòrdia, *Junta d'Administració del Santuari de Misericòrdia*, Reus 2000.

¹ Vegeu l'Informatiu Museus anterior, núm. 23 (juliol de 2003), p. 7-13.

² Joan Baptista Alaix i Biscarri, prior entre el 1866 i el 1885. Cfr. DOMINGO BLAY, J.M., La prioral de Sant Pere de Reus, Reus 1977, p. 35-36.

REUS EXPLICA EL SEU PATRIMONI

CAMPUS ARQUEOLÒGIC D'ESTIU AL MUSEU SALVADOR VILASECA

JAUME MASSÓ CARBALLIDO

Director del Museu Salvador Vilaseca

L'Institut Municipal de Museus de Reus, en el marc de l'oferta d'activitats d'estiu de l'Institut Municipal d'Acció Cultural, va organitzar un Campus d'introducció al món de l'arqueologia per a joves, amb el títol *La volta al passat en vuit dies!*, tot aprofitant les dues primeres setmanes del mes de juliol. En l'activitat, endegada per quatre educadors de Còdol Educació, hi van participar quinze adolescents (vuit nois i set noies), amb unes edats compreses entre els dotze i els quinze anys (llevat d'una noia que només en tenia nou): Adolf Barceló, Ian Blázquez, Gerard Camprubí, Raquel de Madre, Patrícia Esteve, Sara Gomis, Cristina Jurado, Leonor López, David Novillo, Adrià Pàmies, Laia Roigé, Jordi Rosales, Laia Sabaté, Adserà Roger Sumalla i Antoni Vidal.

El programa es va desenvolupar de dimarts a divendres, i començava entre les nou i les deu del matí i acabava entre la una i les dues del migdia. Es va lliurar a tots els participants un carnet, una llibreta i una motxilla, preparats específicament per al Campus. El carnet de participant, que facilitava la coneixença mútua, formava part de la figura que apareixia en la llibreta i la personalitzava. En aquesta, podien anotar les informacions que rebien i els seus comentaris i impressions sobre les activitats i les visites que es portaven a terme, a més d'enganxar-hi dibuixos de personatges de l'època, acudits i altres materials gràfics que se'ls facilitava durant l'activitat. La motxilla contenia aquarel·les, tisores, retoladors, papers de colors, una gravadora per enregistrar les explicacions i sons diversos i, per a cada grup de quatre participants, una càmera fotogràfica amb l'etiqueta "Imatges que fan història", per tal de tenir constància de les activitats realitzades.

Al llarg de les vuit jornades del Campus, es van visitar el Museu Salvador Vilaseca (amb l'activitat *I tu... què hi pintes a la prehistòria?*, presentada en el darrer Parc Infantil de Nadal); la cova de la Font Major, a l'Espluga de Francolí (amb el taller didàctic corresponent); la ciutadella ibèrica de Calafell (també amb taller didàctic); les restes del poblat ibèric de Santa Anna, a Castellvell

UNA IMATGE DE LA VISITA A SANTA ANNA (ARXIU DE L'IMMR).

del Camp (visita comentada, *in situ*, i conferència consegüent a Reus); el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (amb l'activitat *Retrobem-nos a Tàrraco*); la vil·la romana dels Munts, a Altafulla (amb la visita comentada *Caius i Faustina us conviden a la vil·la*), i la vil·la romana de Centelles, a Constantí (que incloïa *Al taller de Terenci Càndid*).

El dia 4 de juliol, el Canal Reus Televisió va realitzar un reportatge sobre la visita al poblat de Santa Anna, en el qual van ser entrevistats alguns dels participants. D'aquest jaciment arqueològic, que va ser excavat per primera vegada pel Museu de Reus a les darreries de l'any 1934, es conserven a la vista les restes de set habitacions, de planta rectangular i amb fonaments i sòcols de pedres en sec, sobre els quals segurament s'havien aixecat parets bastides amb toves i fusta.¹ Tot i el seu evident interès patrimonial, sobretot si tenim en compte que es tracta de l'únic jaciment d'època ibèrica visitable en tot el Camp de Tarragona, és pràcticament desconegut per la majoria de persones que puguen a l'ermita de Santa Anna, situada en el lloc més vistent del municipi. Amb una mínima intervenció de neteja, consolidació i manteniment de les restes, l'indret reuneix les condicions adequades per ser aprofitat didàcticament, fins i tot per a la seva inclusió en itineraris o rutes ja existents sobre la cultura ibèrica a Catalunya.

¹ Al Museu Salvador Vilaseca (MSV) s'exposa una maqueta de les restes del poblat i s'hi conserva el diari inèdit de les excavacions de 1934, endegades per Pere Rius (els objectes recuperats aleshores es van perdre l'any 1938, arran d'un bombardeig de l'aviació feixista). Els anys 1985 i 1987 es van portar a terme sengles campanyes de neteja i excavació a Santa Anna, dirigides per l'arqueòloga Ester Ramón, que van permetre la recuperació de diversos materials arqueològics dels segles III i II aC (dipositats al MSV). Vegeu E. Ramón & J. Massó, El poblat ibèric de Santa Anna (Castellvell del Camp, Baix Camp), Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona 1994.

I TU... QUÈ HI PINTES A LA PREHISTÒRIA?

MARIA ADZERIAS

Còdol

DETALL DE L'ACTIVITAT PEDAGÒGICA (ARXIU DE CÒDOL).

Amb aquest títol entre provocador i divertit, vam concretar l'encàrrec de l'Institut Municipal de Museus de Reus de tirar endavant un taller estable en el Museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca. Va ser durant el Parc de Nadal d'enguany que es va dur a terme la primera proposta i durant el darrer campus d'estiu s'ha donat forma a l'activitat en el propi museu.

L'objectiu d'aquesta activitat és fer una mirada rigorosa però també plaent i divertida a l'important patrimoni que sobre aquest ampli període de la història es conserva al nostre museu.

Per fer-ho, vam escollir la peça més emblemàtica del museu: la plaqueta gravada de Sant Gregori (tot just durant els dies del Parc de Nadal, hom commemorava el setantè aniversari d'aquesta troballa excepcional).¹

La vam triar per dos motius: per una banda, pel seu valor com a objecte arqueològic –centre de qualsevol proposta feta des del museu– i per la seva capacitat d'esdevenir inici i eix vertebrador de tot el taller. Així, doncs, a partir de la visió d'aquesta peça ens plantejem què és, què representa el gravat, qui ho devia fer, per què...

Per fer-ho, introduïm el tema a l'espai didàctic que darrerament s'ha condicionat al museu. Un espai funcional, però també sorprenent i atractiu per tal de complir la seva funció pedagògica: l'acolliment, la motivació... És el moment de presentar el personatge que podia haver estat l'artífex d'aquesta peça i la resta del seu grup. Això ho fem mitjançant unes figures de

mida real dibuixades i que duen una sèrie de peces –reproduccions– que ens donen molta informació. L'objectiu és contextualitzar cadascun d'aquests objectes que habitualment veiem fragmentats a les vitrines del museu tot dotant-los, així, d'una major significativitat. Es tracta de fer que les pedres agafin –tant com sigui possible– vida, sentit i fins i tot emoció...

Un cop hem observat la plaqueta de Sant Gregori fem una projecció sobre la cova simulada d'altres imatges d'art prehistòric de les nostres contrades declarades –junt amb altres obres de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica– Patrimoni Mundial per la UNESCO. Ens fixem amb el tipus de traç, els temes, com i on estan realitzades... i ens preguntem com és el context d'aquell moment, amb quins materials es van dur a terme, qui van ser els seus autors... És el moment de descobrir-ho al museu.

Als nois i noies se'ls reparteix una sèrie d'imatges de peces seleccionades (una vintena) que han de cercar a les vitrines i intentar esbrinar què són i quina funció podien tenir. Aleshores, després d'aquest espai de recerca per grups passem a trobar-nos tots al voltant d'una gran fotografia trucada (d'1,5 x 6 m) que ens dona l'ambientació i el context geogràfic de les restes arqueològiques que es conserven al museu. S'hi reproduïx una balma prop d'un riu i un espai més ampli. Un espai idoni per situar-hi els nostres personatges (ara sobre un material rígid i plastificat i fet a la proporció d'aquest paisatge) que, atès que es troben a l'epipaleolític, situarem en el centre de la imatge. A mesura que anem fent l'explicació podem

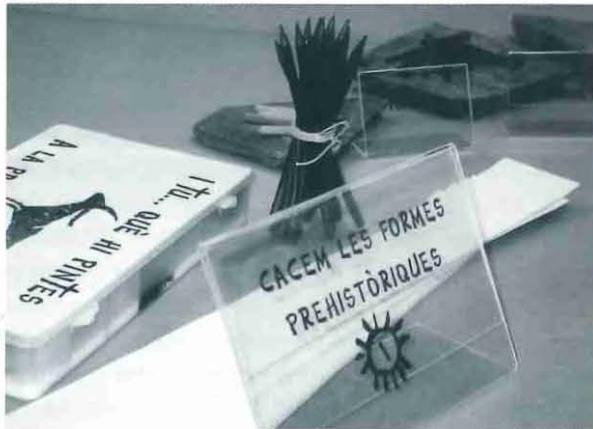
IMATGE DEL MUNTATGE DEL TALLER D'ART PREHISTÒRIC AL DARRER PARC INFANTIL DE NADAL (ARXIU DE CÒDOL).

anar coneixent els modes de vida del paleolític –situat a l'esquerra de la imatge, entorn de la cova– i el neolític –a l'altra banda del riu. Ho fem superposant-hi personatges, objectes, cabanes, fauna i flora dibuixats i reproduïts proporcionalment al paisatge i que a poc a poc el van modificant i el transformen en allò que hauria pogut ser un espai habitat a la prehistòria. Així, amb la participació dels nois i noies anem donant vida al paisatge superposant-hi els elements que hi corresponen i ensenyant-los reproduccions d'alguns objectes interessants (fletxes, eines, ceràmica, objectes de cistelleria...) fins a aconseguir una comprensió més global i relacionada dels diversos conceptes que ens expliquen les peces del museu.

En acabar aquesta dinàmica, passem altre cop a l'espai didàctic on farem la part pròpiament de taller. Es tracta de convertir-nos, en certa manera, en artistes prehistòrics i poder experimentar-ho amb alguns dels seus materials i tècniques. Per això, i per començar, mitjançant uns segells entintats on es reproduïxen

les pintures d'art prehistòric més properes a la nostra comarca, se'ls proposa de fer un "catàleg" propi que després podran endur-se a casa. És la primera fase de motivació i d'"inspiració" per realitzar la seva obra sobre pedra. La fase següent serà fer el gravat amb un punxó del dibuix que els agradi més i una pintura. Per fer-la, amb l'ajut d'una petita eina de sílex, extreuran el pigment dels minerals que utilitzaven també en aquell període, utilitzaran els carbonets i sanguines i mitjançant reproduccions de pinzells, plomes o manyocs de pell es fabricaran la pintura barrejant els pigments amb l'aglutinant –greix animal– i ja podran fer el seu propi disseny, que posteriorment s'enduran.

En definitiva, una proposta que hem volgut rigorosa però també lúdica i atractiva per tal de fer que el museu, a través de l'immens potencial que li atorga el fet de ser dipositari d'un magnífic patrimoni del passat, es projecti cap al futur que tenim present en el més valuós patrimoni de la humanitat: els nostres infants i joves.

MATERIAL DIDÀCTIC DEL TALLER (ARXIU DE CÒDOL).

PLAQUETA GRAVADA DE SANT GREGORI (ARXIU DE L'IMMR).

¹ Vegeu Massó, J., "La cervoleta de Sant Gregori", Informatiu Museus (Reus), núm. 22, abril de 2003, p. 4-6.

El patrimoni arquitectònic, i per extensió, les nombroses manifestacions que formen part del patrimoni cultural, desperten des de fa molt temps un gran interès i esdevenen al llarg dels darrers anys un element important d'atracció turística. Com a conseqüència d'aquest interès, han anat sorgint cada cop més iniciatives interessants de turisme cultural que permeten als visitants accedir al patrimoni i gaudir-ne, tot coneixent millor el seu origen i la seva singularitat.

La ciutat de Reus compta amb un patrimoni cultural que atreu cada vegada més visitants que volen conèixer un dels elements més singulars del patrimoni de la ciutat: l'arquitectura modernista.

A finals del segle XIX i principis del segle XX es van erigir a Reus els grans edificis modernistes que avui en dia encara es poden admirar i que configuren la ciutat com a veritable escenari modernista. La ciutat on havia nascut l'universal Antoni Gaudí l'any 1852, va viure una època d'intensa activitat cultural al tombant del segle, i l'arribada de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner per fer-se càrrec del projecte de construcció del conjunt de l'Institut Pere Mata l'any 1898 va marcar l'inici de la brillant etapa modernista que va viure Reus.

Conscient de la importància i l'atractiu d'aquest patrimoni, el Patronat Municipal de Turisme i Comerç ha anat desenvolupant al llarg d'aquests últims anys diverses iniciatives a l'entorn del Modernisme amb un doble objectiu: d'una banda, facilitar l'accés dels visitants a una sèrie d'edificis que habitualment estan tancats al públic i de l'altra, promocionar un dels recursos turístics més diferenciadors de la ciutat.

En aquest sentit, l'any 1997 es va crear la *Ruta del Modernisme de Reus*, un itinerari cultural pel centre de la ciutat que permet conèixer alguns dels edificis modernistes més significatius de Reus. En l'actualitat aquesta ruta es pot realitzar de dues maneres. De forma lliure, seguint l'itinerari marcat i amb els edificis senyalitzats, o bé amb el servei de visites guiades que ofereix el Patronat. Aquesta última opció, més completa, permet als visitants, entre altres, l'entrada al pavelló número 6 de l'Institut Pere Mata, i des d'aquest estiu, l'entrada gratuïta als museus de Reus.

A banda de les diferents campanyes de promoció als mitjans de comunicació i la participació a fires específiques que es realitzen al llarg de l'any, el Patronat ha portat a terme altres iniciatives per donar a conèixer el patrimoni modernista. Entre elles cal esmentar l'exposició itinerant *Reus, ciutat modernista*, exposició que ha estat present a

LES VISITES GUIADES PER REUS

DOMINIQUE RUIZ

Patronat Municipal de Turisme i Comerç

dotze localitats, i la realització d'un catàleg complet dels edificis modernistes de la ciutat en col·laboració amb la Regidoria d'Arquitectura.

En totes les propostes que ha portat a terme el Patronat per conèixer millor el Modernisme de Reus, s'ha posat especial èmfasi en apropar aquest patrimoni al visitant d'una manera rigorosa i lúdica a la vegada. Volem destacar molt especialment les visites que es realitzen per al públic escolar, per al qual s'han desenvolupat els programes *Un follet a les aules* –per a educació infantil i primària– i *Lo Mirall de Reus*, un programa dirigit als alumnes de secundària. D'aquesta manera la visita al patrimoni es complementa amb un material didàctic de qualitat, amb el qual els alumnes aprofundeixen en el coneixement de diferents aspectes històrics, culturals, tradicionals i patrimonials de la ciutat de Reus.

Per la importància i singularitat d'aquest patrimoni modernista, i per les diverses propostes que s'han portat a terme per posar-lo en valor i per apropar-lo a ciutadans i visitants, la ciutat de Reus està integrada en el Réseau Art Nouveau Network, un projecte europeu format per 14 ciutats de 12 estats, que vol posar a l'abast de tots els ciutadans la riquesa del patrimoni modernista comú, impulsant l'estudi, conservació, restauració i difusió d'aquest estil d'àmbit europeu.

Com a projecte de futur en la difusió del Modernisme de la ciutat i amb l'objectiu d'adaptar-se als nous reptes que planteja el turisme cultural, l'Ajuntament de Reus està treballant en un important projecte, la *Capsa Gaudí - Centre de descoberta del Modernisme*, que permetrà als visitants descobrir l'arquitectura i el Modernisme mitjançant les últimes tecnologies. La *Capsa Gaudí* ocuparà l'antic edifici del Banc de Santander de la plaça del Mercadal i esdevindrà un centre d'oci cultural i formatiu, amb un important component pedagògic, que retrà un homenatge especial a Antoni Gaudí i la seva obra, alhora que permetrà conèixer l'obra de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner i entendre els fonaments de l'arquitectura en general. Aquest equipament municipal albergarà també la nova Oficina de Turisme, un servei indispensable per donar informació de tota l'oferta turística i cultural de la ciutat.

EL MUSEU COM A ACTIU TURÍSTIC

IMFE MAS CARANDELL

INFORMATIU MUSEUS 18

EXPOSICIÓ PERMANENT "GAUDÍ & REUS", AL MUSEU SALVADOR VILASECA (ARXIU DE L'IMMR).

La saturació de la franja costanera a les èpoques punta, s'ha d'utilitzar per part de les poblacions de segona línia litoral per conduir els consumidors de lleure envers el nostre patrimoni d'interior, urbà i concretament el que es troba en els Museus.

Els Museus de Reus, amb tot els seus continguts i serveis, poden formar part del lleure del nostre territori, oferint oci a un turisme familiar, en el qual gaudeixen i aprenen tots els membres.

El gran potencial dels Museus de Reus com a valor turístic, conjuntament amb la situació estratègica en el territori i l'entorn de consum propi de la ciutat de Reus, s'ha d'aprofitar per tal d'oferir noves estratègies turístiques.

Partint d'aquestes reflexions, l'Institut Municipal de Formació i Empresa Mas Carandell (IMFE) ha organitzat el Taller d'Ocupació Mas Carandell III, que combina

accions de formació professional i aprenentatges pràctics de la seva especialitat en un context laboral, realitzant tasques d'utilitat pública i/o interès social. Durant l'any 2003, s'estan desenvolupant dos mòduls: Auxiliar Tècnic en Desenvolupament Turístic i Auxiliar en Restauració i Manteniment d'Espais Naturals.

La col·laboració entre el l'Institut Municipal de Museus de Reus i l'IMFE Mas Carandell, ha permès que el Mòdul d'Auxiliar Tècnic en Desenvolupament Turístic, del TO Mas Carandell III, realitzi pràctiques formatives en els Museus de Reus. Aquestes han posat en evidència el patrimoni museístic reusenc, els continguts diversos i la varietat dels serveis que s'ofereixen als visitants.

Cal valorar l'activitat turística com alternativa a la de sol i platja com un important potencial de desenvolupament econòmic i cultural, en el qual l'IMFE vol participar formant professionals mitjançant el TO Mas Carandell III, amb el objectiu final d'integrar-los en el mercat laboral turístic.

UN MOMENT DE LA VISITA GUIADA (ARXIU DE L'IMMR).

Aquest mes d'agost el Museu d'Art i Història ha iniciat un nou servei de visites guiades destinat a donar a conèixer els fons exposats en el museu. El recorregut abasta des de la fundació de Reus a l'edat mitjana fins a les acaballes del segle XIX i començaments del segle XX. La idea és mostrar les pintures i escultures del retaule de la Prioral, la col·lecció de taules gòtiques, els quadres dels pintors reusencs del segle XIX i l'exposició de l'oli, que formen part dels fons del Museu d'Art i Història.

Tot passejant per les sales del museu la visita s'inicia en la planta baixa en la sala dedicada al retaule major de la Prioral de Reus. Les peces del retaule ens permeten introduir la fundació de Reus a mitjan segle XII i el seu desenvolupament econòmic i cultural fins al segle XVI, període de construcció del retaule. La visita continua en el primer pis en la sala del gòtic, on a més d'escultures, alguna procedent de l'església de santa Maria, podem veure un seguit de peces de retaules gòtics. La descripció dels elements que apareixen en cadascun dels quadres dels retaules ens endinsen vers la vida privada de la societat medieval entre els segles XV i XVI. En els quadres podem veure, com vestia la societat del segle XVI, reproduccions de cuirasses emprades en temps dels romans, amb elements tant propers com la medusa com a decoració, les armes que s'empraven en l'època que van ser pintats els quadres i alguns dels atuells com els que s'utilitzaven en la mateixa època. A més en els diferents retaules podem identificar elements de la cultura popular, músics i joglars, la religiositat, els exvots, i relacionar-los amb els que varen tenir lloc en la història de Reus.

LA VISITA GUIADA AL MAHR

HÈCTOR FORT

Guia turístic

La visita continua en la sala dedicada a la producció, elaboració i comercialització de l'oli, des dels romans fins l'actualitat, on s'ens mostra la importància econòmica que va tenir per a la ciutat de Reus, després de la crisi de la fil·loxera. Una mostra d'aquesta importància al llarg de la història la trobem en el *Llibre de la Cadena*, les ordenances municipals medievals que, entre altres coses, controlaven els tres aspectes abans esmentats. El control dels cultius, de la contaminació dels recursos hídrics, i també el control de les vendes pels representants municipals, com els corredors d'oli. El comerç de l'oli, més endavant, ja en el segle XX, ens permetrà gaudir d'edificis modernistes com la casa Gasull.

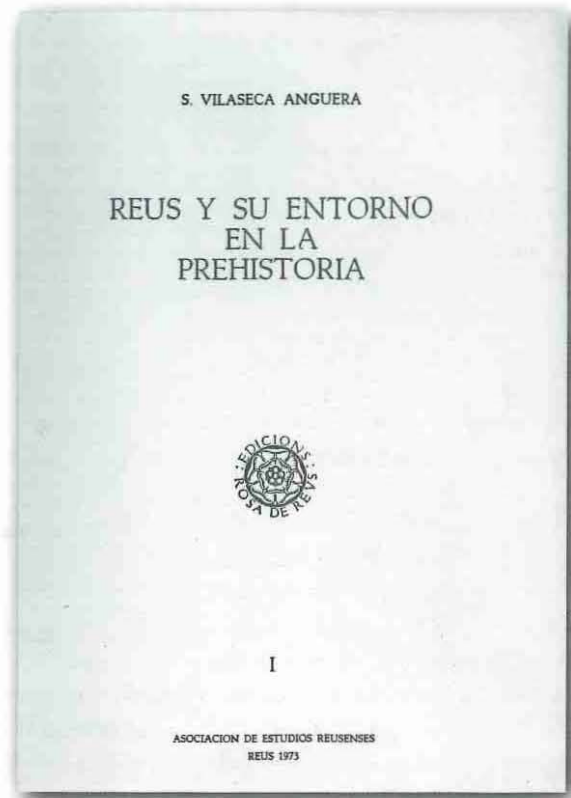
Aquest salt en la història ens permet passar a la sala dels pintors reusencs del segle XIX, encapçalats pel pintor català més conegut del segle XIX, en Marià Fortuny. I d'altres no menys coneguts com Domènec Soberano, Josep Tapiró, Josep Llovera, Baldomer Galofre i Hortensí Güell. En les seves pintures podem veure paisatges la majoria llunyans i d'altres més propers, marines que ens mostren aspectes de la vida de poblacions marineres i que ens recorden la mar de la Frau, tant propera a nosaltres. A més de vistes de poblacions del Camp de Tarragona, que ens porten fins a les acaballes del segle XIX i començaments del XX. Mitjançant algunes d'aquestes pintures podem explicar fets tan poc relacionats com la construcció del ferrocarril Reus-Montblanc, la història de la família Bofarull i del seu palau, de la família Veciana, la guerra del Marroc, l'arribada del vi nou o la història d'en Meo Pataca.

Els comentaris dels nostres visitants ens assenyalen que anem pel bon camí, tant pel que fa als reusencs, més interessats en veure les peces del retaule de la Prioral, com els forasters procedents de llocs tan diversos com Barcelona, Saragossa, València o Madrid per l'obra d'en Marià Fortuny i d'Antoni Gaudí. És per aquesta raó que hem pensat a ampliar la vista amb un recorregut per davant la casa on va néixer Antoni Gaudí fins a l'exposició que se li dedica en el Museu Salvador Vilaseca.

TRENTA ANYS D'UNA OBRA CABDAL DE SALVADOR VILASECA

JAUME MASSÓ

Director del Museu Salvador Vilaseca

INFORMATIU MUSEUS 20

El dia 19 de març de 1973 va sortir dels tallers de Tipografia Empòrium, de Barcelona, un dels llibres més utilitzats i esmentats de l'arqueologia catalana, *Reus y su entorno en la prehistoria*, de Salvador Vilaseca Anguera (1896-1975), editat –en dos volums– per l'Associació d'Estudis Reusencs i patrocinat per l'Ajuntament de Reus. L'obra havia obtingut el segon Premi Pedrol, convocat dos anys abans pel Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC)¹ i dotat per l'advocat reusenc Antoni Pedrol Rius. El jurat qualificador havia estat format per prehistoriadors i arqueòlegs universitaris tan destacats com Martín Almagro Basch, Antonio Beltrán Martínez, Antonio García y Bellido, Lluís Pericot García i Miquel Tarradell Mateu.

Val a dir que el primer Premi Pedrol, convocat el 1968 i destinat al millor treball històric presentat sobre el segle XVIII reusenc, "bajo todos sus aspectos", va ser declarat desert. El segon anava destinat al millor original sobre "Reus en la Prehistoria", un epígraf que tenia un clar destinatari i que pretenia evitar un segon fracàs (les bases van ser publicades en el *Boletín Oficial del Estado*

del dia 25 de març de 1971). Si el 1968 la dotació va ser de cinquanta mil pessetes, el 1971 va duplicar la quantitat. Entre la documentació de Salvador Vilaseca, conservada a l'arxiu del museu que porta el seu nom, hi ha un bon nombre de documents referents a les dues convocatòries, entre els quals la notificació de l'abonament de 99.992 pessetes en el compte corrent que el metge i prehistoriador reusenc tenia a la sucursal del Banco Hispano-Americano, el dia 3 d'agost de 1972.

La concessió del premi va ser anunciada en la premsa els primers dies de gener de 1972.² De seguida, Vilaseca va començar a rebre cartes i telegrams de felicitació tramesos pels seus col·legues, amics i coneguts, unes mostres de cordialitat i afecte que ell va guardar acuradament. L'acte de lliurament oficial del premi, a càrrec del professor Santiago Alcobé, delegat del CSIC a Barcelona, va tenir lloc el dia 17 de juny, al Museu Municipal, i va esdevenir un merescut homenatge a Vilaseca. D'acord amb les cròniques publicades a la premsa local,³ hi van assistir també dos membres del jurat, els doctors Pericot i Tarradell, a més del senyor

Pedrol, l'alcalde Albouy, els senyors Giró i Cabré i diverses personalitats reusenques. A més de les intervencions protocolàries de Pedrol, Alcobé, Pericot i Albouy, va prendre la paraula l'homenatjat.

En l'esborrany del seu parlament, Vilaseca va escriure, entre altres raonaments:

"En cuanto a este segundo P[remio] P[edrol], al cual me vi obligado, forzado, a concursar, confieso que la Prehistoria ha sido para mí algo más que una distracción o un amusement y algo menos que un hobby o una ocupación favorita, ya que ésta ha sido el ejercicio honesto de la Medicina psiquiátrica y forense proseguido durante 42 y 45 años, respectivamente, aunque no lo parezca. / La Prehistoria ha sido un segundo quehacer, o, como se dice ahora, una "otra cultura", que ha llegado a configurar en mí una segunda personalidad, originándose, quizá, lo que se denomina el complejo del doble, estudiado por Otto Rank y divulgado por la interesantísima película "El estudiante de Praga", del novelista alemán Hans Heinz Werzer. Y ya se sabe que si uno padece este complejo y destruye su doble, ese desdichado vestido de negro, como decía Alfred de Musset, se suprime a sí mismo. / Gracias a Dios, no he llegado, como es bien notorio, a este extremo; tengo un gran instinto de conservación y espero que con estos estímulos del Premio Pedrol y de todos ustedes, seguiré haciendo Prehistoria mientras Déu vulgui."

SALVADOR VILASECA L'ANY 1971, EL DIA EN QUÈ VA FER 75 ANYS (ARXIU DE L'IMMR).

Nou mesos després, com hem dit, el primer volum del llibre va sortir a la llum (el segon, amb les làmines i figures, va tardar una mica més). Dels mil exemplars impresos de cada volum, l'Ajuntament se'n va quedar

dos-cents cinquanta (encara en queden uns quants en el Museu Salvador Vilaseca, que poden adquirir els interessats). El mateix Vilaseca va fer arribar el llibre als prehistoriadors i arqueòlegs amb qui tenia una millor relació personal. El primer va ser per al Dr. Almagro, a qui va escriure –l'1 de juny– tot dient que era, textualment, "mi último (?) trabajo de Prehistoria" (tot i l'interrogant, no va ser l'últim treball que va veure publicat, però sí un dels últims,

atès que va morir el 13 d'abril de 1975). Com és natural, molts dels receptors del llibre van agrair la tramesa per escrit, començant pel mateix Almagro (el 13 de juny) i pel Dr. Aparicio, del Servei d'Investigació Prehistòrica de València (el 18 de juny). S'han conservat les cartes i targetes encomiàstiques trameses pels seus col·legues H. Schubart, D. Fletcher, R. Robert, J. Arnal, D. Sacchi, P. Bosch Gimpera, J. Guilaine, W. Schüle, L. R. Nougier, C. Fernández-Chicarro, A. del Castillo, R. Simonnet, J. Mascaró Pasarius, M. Escalon de Fonton, H. de Lumley, G. Laplace i E. Sanmartí, entre el juliol de 1973 i l'octubre de 1974. El Dr. Nougier, de la Universitat de Toulouse – Le Mirail, va qualificar l'obra com *une véritable "somme", un chapitre solide de la préhistoire hispanique*.

Avui, trenta anys després, la sòlida recopilació de Salvador Vilaseca segueix sent una *veritable summa* del patrimoni prehistòric de les nostres contrades.

¹ L'any 1951, Vilaseca ja havia guanyat el premi Antonio de Nebrija, convocat pel CSIC, per la seva obra *Las industrias del sílex tarraconenses* (publicada a Madrid el 1953).

² Vegeu l'ABC del 6 de gener de 1972 i el setmanari Reus del dia 8.

³ Diario Español del 18 de juny de 1972 i setmanari Reus del dia 24.

Exposicions a la vista

PHOTOEXPRESSION DE MANFRED KRIEGELSTEIN

EXPOSICIÓ A LA SALA QUATRE DEL MUSEU
D'ART I HISTÒRIA

DEL 16 DE SETEMBRE AL 12 D'OCTUBRE

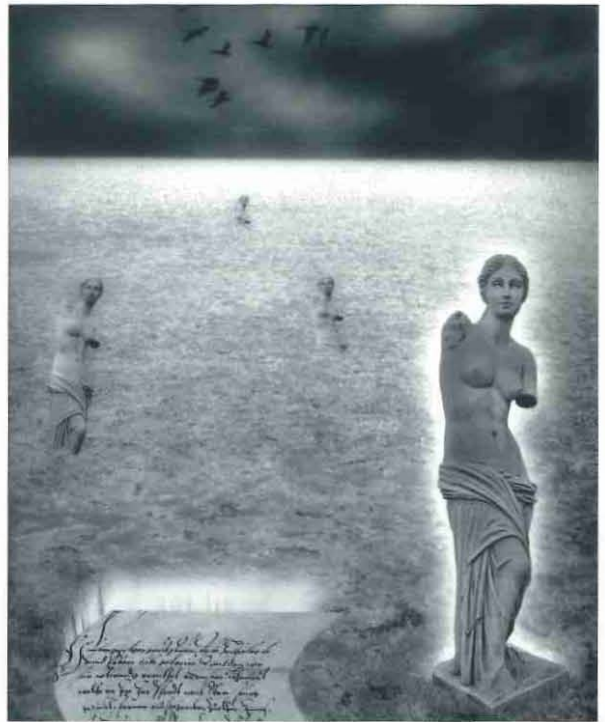
JOSEP MARIA CASANOVES

Agrupació Fotogràfica Reus

Quan el 1995 es van crear les Biennals Internacionals de Fotografia Medalla Gaudí, l'objectiu anava molt més enllà d'organitzar un saló fotogràfic convencional. Ja aleshores preteníem contactar amb fotògrafs d'arreu del món i anar fent la Fototeca Municipal de Reus d'un important fons de fotografia contemporània internacional.

Dins d'aquesta línia i amb l'oportunitat que les Biennals ens brindaven de poder veure el bo i millor de la fotografia, vam anar convidant fotògrafs, el treball dels quals ens interessava, perquè ens enviessin una mostra significativa de la seva obra per exposar-la a Reus.

Ara, doncs, presentem l'exposició *Photoexpression*, del fotògraf alemany Manfred Kriegelstein. Aquest autor és un fotògraf autodidacte que començà en la fotografia el 1977. Es pot considerar un clar i avançat representant de la fotografia alemanya i austríaca, caracteritzada per unes fotografies tècnicament impecables, encara que, per la nostra manera d'entendre la fotografia, ens semblen a vegades una mica fredes.

Nascut el 1952, és autor de nombrosos llibres fotogràfics, ha publicat tractats de fotografia en diverses publicacions, ha dirigit tallers, seminaris de fotografia i ha realitzat prop d'un centenar d'exposicions arreu del món. Entre els títols publicats hi ha *Estètica de la fotografia*, *Color en el negre*, *Lanzarote* i *El darrere d'una ciutat: Berlín Kreuzberg*. Aquest últim va ser distingit amb el premi Kodak del Llibre Fotogràfic. Kriegelstein ha publicat tractats sobre els principis de la fotografia formal-estètica en nombroses publicacions, tant alemanyes com estrangeres. Ha rebut més de mil dos-cents guardons fotogràfics. L'any 1987 va rebre el títol MFIAP, Mestre Fotògraf de la Federació Internacional de Fotografia, el títol més important que atorga aquest organisme. Des de 1992 s'ha endinsat en el món de la fotografia digital, essent en l'actualitat un referent important dins d'aquest nou camí de la fotografia.

Phototexpression, títol que l'autor ha donat a la mostra que ara presentem, és un recull de diverses etapes de la seva obra més recent. Les fotografies ens mostren unes imatges que ens suggereixen unes visions surrealistes que ens recorden el pintor belga Magritte, d'altres ens porten a uns escenaris imaginaris que ens recorden la mitologia grega i romana i d'altres ens presenten uns interiors que ens donen sensacions de misteri, abandó i una certa inquietud. Una altra col·lecció ens mostra unes perspectives agosarades d'un jardí.

Tot plegat, forma un conjunt de diverses visions fotogràfiques de l'autor, sempre amb una tècnica impecable i un tractament de les imatges suggeridor. Aquesta exposició ens permet de veure una altra manera d'entendre la fotografia, des de l'òptica d'un fotògraf alemany.

CEFERÍ OLIVÉ, UN MESTRE DE L'AQUAREL·LA

MARC FERRAN

El passat 25 de juliol va inaugurar-se a cal Roso, a Vilallonga del Camp, l'exposició **Ceferí Olivé i el Camp** organitzada pel Centre d'Estudis Dr. Pere Virgili i en la qual s'exposaran fins al 7 d'octubre 15 aquarel·les de l'aquarel·lista, propietat de l'Institut Municipal de Museus de Reus. Ceferí Olivé Cabré va néixer a Reus el 1907 i va morir-hi l'any 1995. Dotat d'una certa habilitat per al dibuix i el color, l'any 1921 va ingressar a l'escola Municipal d'Art de Reus on va ser deixeble de Tomàs Bergadà i de l'escultor Joan Rebull. L'any 1925 va traslladar-se a Barcelona on va treballar com a decorador en els Tallers Vilaró i Valls, i on també va assistir a les classes nocturnes de Llotja.

L'any 1930 va participar per primera vegada en un concurs de l'Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya (AAC), en el qual va guanyar el primer premi. Des d'aleshores, la seva obra va ser reconeguda i guardonada en diversos certàmens –Medalla Fortuny (Reus), Primer Premi Nacional d'Aquarel·la (1942), Medalla d'Honor de la "Exposición Nacional de Acuarelas" (Madrid, 1947), entre d'altres.

Anualment va realitzar exposicions individuals en diverses poblacions catalanes i espanyoles, com Barcelona, Madrid, València, Bilbao, Baiona i, naturalment, Reus.

Malgrat que va practicar la pintura a l'oli i va utilitzar altres tècniques plàstiques –dibuix, gravat...– a partir dels anys 30, va inclinar-se per la tècnica de l'aquarel·la, en la qual va esdevenir un mestre. Realment, Ceferí Olivé, estava dotat d'una gran capacitat per dominar aquest procediment pictòric.

Les seves obres reflecteixen l'entorn que més coneixia, el Camp de Tarragona amb els seus paisatges humanitzats. Amb tot, també va copsar els ambients de ciutats europees com Londres, Amsterdam o París. Les seves obres ens obren els ulls a nombrosos paisatges, els quals tenen com a denominador comú la presència de la mà de l'home: conreus d'olivers i ametllers, vistes de pobles, arquitectura urbana i rural... D'altra banda, com a home profundament enamorat de la seva terra –el Camp–, va saber-ne representar la llum, la llum del

IMATGE DEL MUNTATGE DE L'EXPOSICIÓ SOBRE CEFERÍ OLIVÉ A VILALLONGA DEL CAMP (ARXIU DE L'IMMR).

Mediterrani, tan elogiada per poetes i artistes.

Ceferí Olivé, davant del paper blanc, sempre va saber copsar l'equilibri de la composició. Situava els volums en el lloc precís perquè l'obra mantingués l'equilibri necessari per poder ser admirada. Va desenvolupar un estil inconfusible per la fluïdesa de la pinzellada i per la dicció dinàmica i espontània amb què va copsar els ambients atmosfèrics dels paisatges, ja fossin natures, marines o ambients urbans.

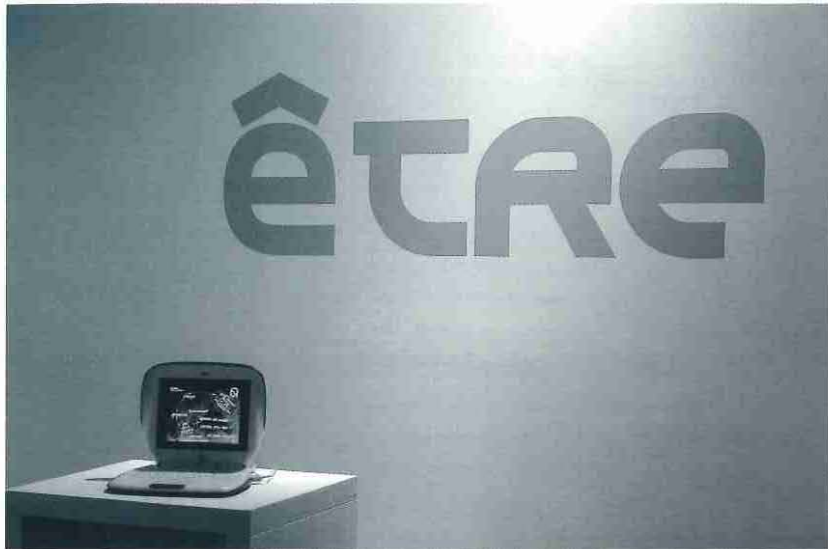
Com a gran observador, va saber treure d'una realitat alguna cosa més del que ofereix una apreciació directa i atenta. Va anar més enllà de la immediatesa de les coses. Busca en allò que observa la part més vital, fugint de tot allò que és superflu.

En el tarannà expressiu, semblant a la factura post-impressionista que caracteritza el tractament del paisatge en l'art català, hom intueix, en la seva obra, la rapidesa de moviment amb què plasma la pinzellada, de taques àmplies i escasses veladures. També, destacava pel seu tractament del color. Defugia els contrastos que provocaven els colors cridaners. La seva austeritat cromàtica, de vegades monocolor, li facilitava l'assoliment de les harmonies que tant van caracteritzar les seves obres. En definitiva, un conjunt de característiques que el van encimbellar fins a ser un dels mestres de l'aquarel·la a casa nostra.

«LA MEVA RECERCA ÉS LA D'UNA HARMONIA AMB TOT EL QUE FAIG»

ANTON ROCA

LISANNE NADEAU

L'artista originari d'Alcover, Anton Roca, va presentar a la Sala Reus del Museu d'Art i Història, entre el 24 de gener i el 2 de març d'aquest any, l'exposició *Être*, basada en el projecte *What's new in my continent?*, que va desenvolupar en una estada al Québec entre el 7 de maig i el 17 de juny de 2001. Roca va presentar el seu muntatge a Reus acompanyat per la crítica d'art quebequesa Lianne Nadeau, amb qui va col·laborar durant el desenvolupament del projecte i qui va fer-li l'entrevista que presentem en dos lliuraments.

Anton, ens trobem al final d'una estada que ha significat una presa de contacte amb un nou continent, un nou país per descobrir. No es tractava tan sols de realitzar una simple estada, també es tractava de viure una experiència. Des de fa uns 15 anys has realitzat obres en que el cos intervé de manera significant. ¿Per què has introduït el cos com a mitjà en un treball en principi relacionat, entre d'altres, amb la picturalitat?

Vosaltres m'heu donat l'oportunitat de venir a un continent nou per viure una experiència nova. Abans de venir em feia moltes preguntes, i d'altres en sorgiren durant el trajecte. Vaig

fer el viatge en vaixell per tal de tenir un context temporal dilatat. Tot el meu projecte va prendre forma a partir d'aquesta idea del viatge com a experiència, trobant-hi respostes a una qüestió plantejada abans del viatge: What's new in my continent? La idea del continent geogràfic i la idea de contenidor conflueixen en un sentit: el cos que conté alguna cosa. En totes les cultures, el cos físic és el continent d'una altra cosa, l'ànima, una vida superior o un esdevenir. Crec que la novetat que plantejo és una nova possibilitat per aquest cos, la compenetració. Aquesta pot contenir alhora les dues realitats oposades. Pensem en la imatge d'un home i una dona que ocupen el mateix espai, entrellaçats en un mosaic, com una realitat única.

Tornem a aquesta experiència que vas viure en la intimitat, en solitud; aquest trajecte en vaixell. L'any 1985 o 1986 vas presentar, tant en l'àmbit públic com en el privat, funcions artístiques que depenen del punt de vista podríem anomenar "performances" o "actions".

Sóc autodidacte. El meu apropament a l'art ha estat molt intuïtiu i la meua formació ha seguit un propi recorregut experimental, explorant la diversitat de l'art contemporani. Vaig arribar a la performance, realitzada a través de Fluxus, en què el cos encara era una classe de matèria. Aquest no era el

CORPOSIZIONE, REUS 2002 FOTOGRAFIA SOBRE PEL·LÍCULA TRANSPARENT 2 X (123 X 192) CM (FRAGMENT)

meu llenguatge, ja que encara que el cos es pugui transformar en matèria, tan sols és una transformació superficial. Aquest és el motiu pel qual les meves performances esdevindran situacions individuals, molt íntimes.

Has deixat les funcions en públic per tal d'arribar a una transformació més essencial?

La idea de transformació del cos no té la finalitat de mostrar el cos en públic, sinó més aviat de crear una distància amb la meva acció. El motiu fonamental pel qual em dedico a l'art és que aquest és un mitjà de creixement espiritual. Atès que, per a mi, aquest és un moment sagrat, necessitava generar una forma de protecció. El que jo mostro, no és un cos que actua, sinó que és el resultat de la documentació i de la reflexió que resulta durant aquesta acció. Per exemple, l'any 1993 vaig fer una actuació que s'anomenava Movimento interiore i en la qual vaig enterrar els meus peus davant d'un arbre. Hi vaig restar durant tres hores, despul·lat completament i amb els peus dins la terra, davant aquest arbre que potser és deu anys més gran que jo. En aquesta situació, vaig renunciar a la capacitat de desplaçament i vaig percebre que en el meu cos hi havia una espècie de moviment interior relacionat amb al moviment de l'arbre. Un moviment de la vida (de la vida interior) que podríem qualificar de físic o biològic i que si en el meu cos és la sang, en el de l'arbre és la saba. Un any més

tard, vaig fer una altra actuació, aquest cop pública, en la qual en realitat no era jo qui actuava, sinó el públic, a qui vaig convidar a una trobada. Van venir, els vaig explicar la meua experiència amb l'arbre un any abans i tranquil·lament els vaig preguntar si volien deixar-me els seus peus per a aquesta funció. Es tracta de trobar el moviment interior a través de la renúncia al moviment. Aleshores, la gent s'apropava a l'escena, els fotografiava els peus, i els donava un rebut: "Rebut els peus de tal persona...". Després d'un any vaig fer un muntatge amb tots aquests peus, de 80 metres de llargària i 30 centímetres d'alçada. Es tractava d'un fil continu, una línia de peus i una seqüència fotogràfica.

Sembla ser que hi ha un gran equilibri entre les accions efímeres que pertanyen a l'experiència i els objectes que entren en el terreny estètic i que tenen una certa permanència.

La meua recerca és la d'una relació d'harmonia amb tot el que faig. En aquest muntatge [Être] es dona una relació entre l'estructura de la fusta i la fotografia, resultat del mesurament d'un equilibri natural. Si t'hi fixes, t'adones que el marc de la fotografia és de la mateixa dimensió que la lletra que es veu a la paret.

[Continuarà en el pròxim número]

A. SALCEDO I ALTRES: *Juli Garola Monné (1927-2002), pintor*. Reus, IMMR. 2003. 150 p.

Estudiar, revisar i donar a conèixer els artistes locals és una de les tasques que cal portar a terme des del Museu d'Art i Història de Reus. Aquesta publicació és el resultat de la recerca i el catàleg d'obres de l'exposició i homenatge a Juli Garola (1927-2002), pintor reusenc de reconegut prestigi desaparegut recentment. L'exposició ha tingut lloc del 12 de juny al 2 de novembre de 2003, mostra de considerable èxit atès que ha estat el primer cop que es realitza una exposició individual de l'artista.

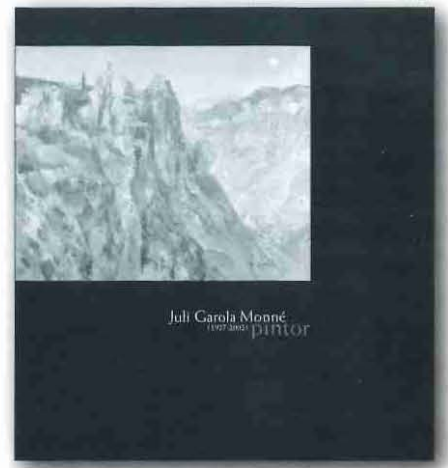
En aquest catàleg, Antonio Salcedo, comissari de la mostra, ens ofereix

un estudi aprofundit de la trajectòria personal i artística del pintor. Home polifacètic, a més de pintor va treballar com a dibuixant, decorador i il·lustrador. Una visió més intimista ens la dona l'historiador Ramon Amigó, amic personal de Juli Garola en un escrit introductori. Per altra banda Pilar Vélez, historiadora de l'art, ens situa l'obra del pintor en el temps i context més general de les arts plàstiques a Catalunya.

Finalment, al catàleg hi consten les vuitanta-vuit obres que han format part de l'exposició. Són olis i dibuixos que immortalitzen els paisatges de les nostres comarques amb una predilecció per Siurana, però també Montblanc, Miravet, la plaça de Prades, la Vilella Baixa, Cornudella del Montsant, Tivissa, Maspujols,

Alforja, les Borges del Camp, el Serrallo, Cambrils o Reus són alguns espais escollits. Els paisatges estan acompanyats per una interessant selecció d'excel·lents retrats que refermen la qualitat del pintor.

ANNA FIGUERAS

PRESENTACIÓ DE DOS NOUS CATÀLEGS EN L'ÀREA D'ART I CREACIÓ

El passat 30 de juny es va dur a terme la presentació de dos nous catàlegs de dues exposicions temporals d'art contemporani. Aquestes dues mostres s'exposaren a la Sala Reus del Museu d'Art i Història de Reus dins la programació de l'Àrea d'Art i Creació de l'Institut Municipal de Reus.

El catàleg *Être*, escrit per Lisanne Nadeau i Anton Roca, ens explica el contingut de l'exposició realitzada entre els dies 24 de gener i 2 de març de 2003. Els textos estan escrits en català i francès i van acompanyats de les fotografies de Carles Fargas i Anton Roca. Segons Lisanne Nadeau, "l'obra d'Anton Roca consisteix en una reflexió profunda sobre la identitat del subjecte contemporani". L'artista exposà obres relacionades amb el concepte del cos humà. Aquestes obres van ser creades amb un original muntatge fotogràfic i una creació amb cubs de fusta.

El catàleg de les III Beques d'arts visuals 2001, escrit per Elena Martí, ens mostra les tres propostes guanyadores dels Premis Beca

2001 de joves artistes. Aquests tres projectes es van exposar entre els dies 27 de març i 11 de maig de 2003. A partir de les entrevistes virtuals, vam conèixer una nova manera d'entendre l'art: la mostra fotogràfica *Púrpura íntima*, de Vanessa Pey, agafa l'ull com a protagonista per veure les intimitats més humanes, el muntatge *L'Enceradora, No controles* de Lídia Pérez és la metàfora de la dona treballadora i el *TV Mòbil-Egotrip* de Lídia Porcar i Jordi Martorell aconsegueix una interactivitat entre espectador i obra. El modest text va acompanyat d'un magnífic reportatge fotogràfic de Carles Fargas i Vanessa Pey.

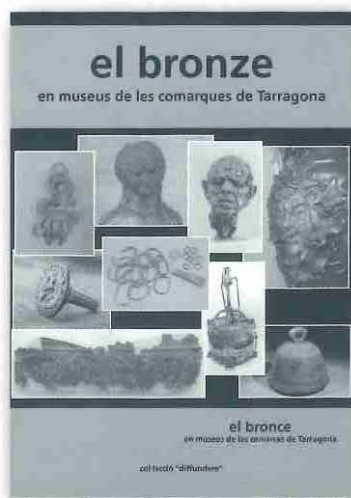
ELENA MARTÍ

EL BRONZE EN MUSEUS DE LES COMARQUES DE TARRAGONA

DIVERSOS AUTORS: *El bronze en museus de les comarques de Tarragona*. Tarragona, Serveis Territorials de Cultura i diversos museus. 2003. 272 p.

Una bona forma de difondre els museus de les comarques tarragonines és la sèrie de llibres (aquest és el segon), que van endegar diversos museus conjuntament amb els Serveis Territorials de Cultura de la Generalitat a Tarragona. L'interès que té el llibre que presentem és que ens ofereix la possibilitat de conèixer els petits i no tan petits museus de les nostres comarques. En el llibre ens mostren quins són el seus fons, les col·leccions que hi ha exposades, els horaris, les adreces... També ens presenta les peces de bronze millors i més importants que

tenen en cada un d'aquests museus, amb una cronologia àmplia que va des de la Prehistòria fins al segle XXI. L'interès principal és que cada una de les peces va acompanyada de les

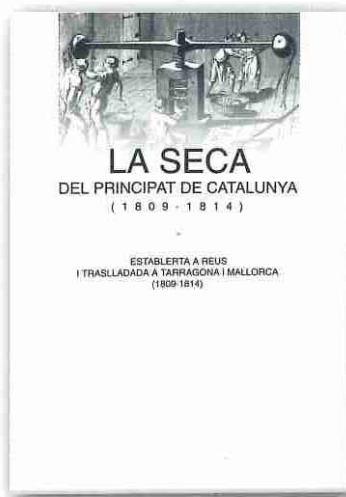
corresponents fitxes tècniques molt ben documentades, que poden ser una bona eina de treball per als estudiosos ja que poden facilitar les seves investigacions amb la coneixença de quins són els fons d'aquests museus en general i de les seves millors peces de bronze en particular, sobretot tenint en compte que no es disposa, de moment, de catàlegs publicats d'aquests museus.

També és interessant per al públic en general, més acostumat a visitar els museus forans que els nostres propis, ja que pot trobar-se amb la sorpresa que en els museus de les comarques meridionals s'hi amagen peces excepcionals, que són una bona mostra del que va ser i és la nostra cultura.

ANNA MIR

LA SECA DE REUS

X. SANAHUJA I ALTRES: *La seca del Principat de Catalunya (1809-1814) establerta a Reus i traslladada a Tarragona i Mallorca (1809-1814)*. Reus, IMMR. 2003. 152 p.

Es tracta del catàleg publicat amb motiu de l'exposició *La fàbrica de monedes de Reus* que va tenir lloc al Museu d'Art i Història de Reus del 20 de març al 20 d'abril de 2003. L'objectiu de l'exposició fou mostrar una de les adquisicions més rellevants del Museu duta a terme recentment: les monedes batudes a Reus entre el 1809 i el 1810. La col·lecció va ser formada al llarg de quaranta anys per Estanis Pedrola, autor de la introducció, el qual ens il·lustra sobre l'origen i vicissituds que es van anar succeint fins que va aconseguir reunir les monedes. Però el col·leccionista va anar més enllà tot localitzant dues memòries de vital importància per documentar la casa de moneda de Reus, documents que es reproduïen a manera de facsimil al final del catàleg i que li atorguen un valor afegit a la publicació. L'historiador

i expert en numismàtica Xavier Sanahuja fou l'encarregat de comissariar l'exposició i autor del text principal del catàleg. L'estudi comença tot situant Reus i Catalunya a l'inici de la Guerra del Francès, a continuació se'n parla de l'establiment de la seca del Principat de Catalunya a Reus, Tarragona i Mallorca i finalment fa referència a Joan d'Amat, director de la fàbrica de moneda i autor de les memòries i balanços que ens han permès conèixer amb tanta exactitud aquests fets. El llibre va acompanyat d'il·lustracions de documents, d'objectes de l'època i de la col·lecció de monedes adquirides pel museu. Segons els experts, aquesta publicació representa una gran aportació al món de la numismàtica.

ANNA FIGUERAS

LA WEB

LA PETITA RUTA DEL MODERNISME

MONTSERRAT TALAIA

Cap d'estudis del CEIP Prat de la Riba de Reus

INFORMATIU MUSEUS 28

Si entreu a la pàgina web del Patronat de Turisme de Reus podeu trobar "La Petite Ruta Modernista", una proposta per a nens i nenes que permet iniciar-los en el Modernisme des de ben petits.

Podria ser un recorregut qualsevol si no fos perquè el que us oferim comença en una escola. La nostra escola. Un edifici modernista que ja en el seu moment en Pere Caselles va concebre com a tal.

La proposta va ser elaborada, en el seu dia, amb un doble objectiu: per una banda que els nens i les nenes fessin la descoberta del Modernisme a partir de la seva pròpia escola, per l'altra que aprenguessin a valorar la singularitat de l'edifici, ja que es tracta d'una de les poques escoles de l'època que encara s'utilitza com a tal. L'experiència va ser molt positiva i es va

pensar en la possibilitat d'oferir a la ciutat i als seus nens i nenes.

La Ruta que us oferim s'inicia a l'Escola Prat de la Riba, des d'on es fa la descoberta inicial del Modernisme, per continuar després la passejada per la ciutat observant en la resta d'edificis els trets característics d'aquest estil.

Ens hi aproximem a partir dels colors, per la importància que tenen per als nens de parvulari i Cicle inicial a qui va dirigida, i a través d'un conte introductori, *En Pere i la Fada Mil Colors*, que ens guiarà per tota la visita.

Per completar el material, podeu trobar també altres activitats optatives per fer abans, durant i després de la visita.

US CONVIDEM A VISITAR LA PÀGINA

BREUS

M Mor l'escriptor Josep Maria Carandell. La matinada del dia 13 d'agost va morir a Barcelona l'escriptor d'origens reusencs Josep Maria Carandell Robusté, nascut a Barcelona el 1934. Carandell va col·laborar entusiàsticament en les diverses activitats organitzades per la ciutat de Reus durant l'Any Gaudí 2002. En especial, destaca la presentació del catàleg de l'exposició *Gaudí & Reus*, editat per l'Institut Municipal de Museus, així com la redacció del pròleg del llibre *Gaudí: Reus i el seu temps*, editat pel Centre de Lectura. Actualment l'escriptor ultimava una biografia sobre Antoni Gaudí. El funeral de Carandell va tenir lloc el dia 15 d'agost al migdia a Barcelona, al qual van assistir el conseller de Cultura, Jordi Vilajoana, l'alcalde de Barcelona, Joan Clos, diferents familiars, amics i persones vinculades al món de la cultura i les lletres i una representació de la ciutat de Reus, encapçalada per l'alcalde accidental, Eduard Ortiz, i pel seu amic i artista reusenc, Ramon Ferran. Durant l'acte de l'últim adéu de Carandell es van cantar peces musicals del repertori més estimat per l'escriptor i els seus fills i el seu amic Josep Maria de Sagarra van llegir diferents textos de gran càrrega emotiva.

M Visites guiades al MAHR. El Museu d'Art i Història de Reus (plaça de la Llibertat, 13) va engegar el passat mes d'agost un servei de visites guiades. Cada dissabte, diumenge i festiu que obri el Museu d'Art i Història de Reus, es fa una visita guiada a les 12 h del migdia, que permet conèixer d'una manera diferent els fons del Museu. Un guia professional proposa un recorregut per les diferents exposicions permanents del Museu d'Art i Història, és a dir, per la sala d'Artistes reusencs del s. XIX (entre els quals Fortuny, Galofre, Tapiró, Hortensi Güell i Llovera), per la sala del Retaule de la Prioral de Sant Pere, per la col·lecció d'Art Gòtic del Llegat Pedrol Rius i per la mostra l'Elixir Daurat, dedicada a tot el que envolta el conreu i la cultura de l'oli d'oliva. Per a més informació o per concertar visites es pot trucar al 977 345 418 o contactar amb info.museus@reus.net. També es pot visitar el web www.reus.net/museus/.

M El MNAT organitza l'exposició *El Renaixement de Tàrraco, 1563. Lluís Pons d'Icart i Anton van den Wyngaerde*. El Museu Nacional Arqueològic de Tarragona va inaugurar el dia 20 de setembre aquesta mostra, que s'allargarà fins al dia 29 de febrer i que recorre l'època en què s'engega l'estudi i la recerca sobre Tàrraco, en ple segle XVI, a partir dels treballs de Lluís

Pons d'Icart i del pintor flamenc Anton van den Wyngaerde. També s'editarà un catàleg d'aquesta exposició i s'han organitzat conferències al voltant de la mostra. Una d'aquestes conferències la farà el director del Museu Salvador Vilaseca, Jaume Massó, el pròxim dia 5 de novembre, sobre "Lluís Pons d'Icart, el primer arqueòleg tarragoní".

M El Fòrum de les Cultures 2004 integra en la programació el Festival de Circ Trapezi. Aquest festival, que es fa a Reus a la primavera, formarà part de la programació del Fòrum de les Cultures, que es farà a Barcelona durant l'any 2004. El passat dia 3 de setembre, el responsable de d'àmbit municipal del Fòrum, Antoni Farrés, va visitar Reus per anunciar aquesta col·laboració i entrevistar-se amb l'alcalde de la ciutat, Lluís Miquel Pérez.

M Instal·len obres dels artistes Salvador Juanpere i Rufino Mesa a Corea. Arran de les jornades Catalunya-Corea, organitzades per la Universitat Autònoma de Barcelona i coincidint amb el conveni de col·laboració entre l'Ajuntament de Reus i la ciutat coreana d'Osan, els escultors vinculats a Reus Salvador Juanpere i Rufino Mesa van instal·lar una obra cadascú al parc d'escultures de Kyonggi, un espai a l'aire lliure situat a la província de Kwanju.

AGENDA

M Juli Garola, pintor. Exposició. Museu d'Art i Història. Sala Central. Fins al 2 de novembre. Disponible el catàleg de la mostra a la recepció dels museus. Inclou peces relacionades amb el seu vessant de dissenyador i publicitari.

M Artistes emergents. Exposició. Museu d'Art i Història. Sala Reus. Del 9 d'octubre al 14 de desembre. Organitza l'Àrea d'Art i Creació de l'IMMR. Mostra col·lectiva dels joves artistes Montserrat Ras, Vanessa Hernández, Enric Llevat, Cinta Mata i Marc Sardà.

M Photoexpression. Exposició de fotografies de Manfred Kriegelstein. Museu d'Art i Història. Sala Quatre. Del 16 de setembre al 12 d'octubre.

Organitza la Fototeca Municipal. L'artista alemany mostra els seus treballs de fotografia digital.

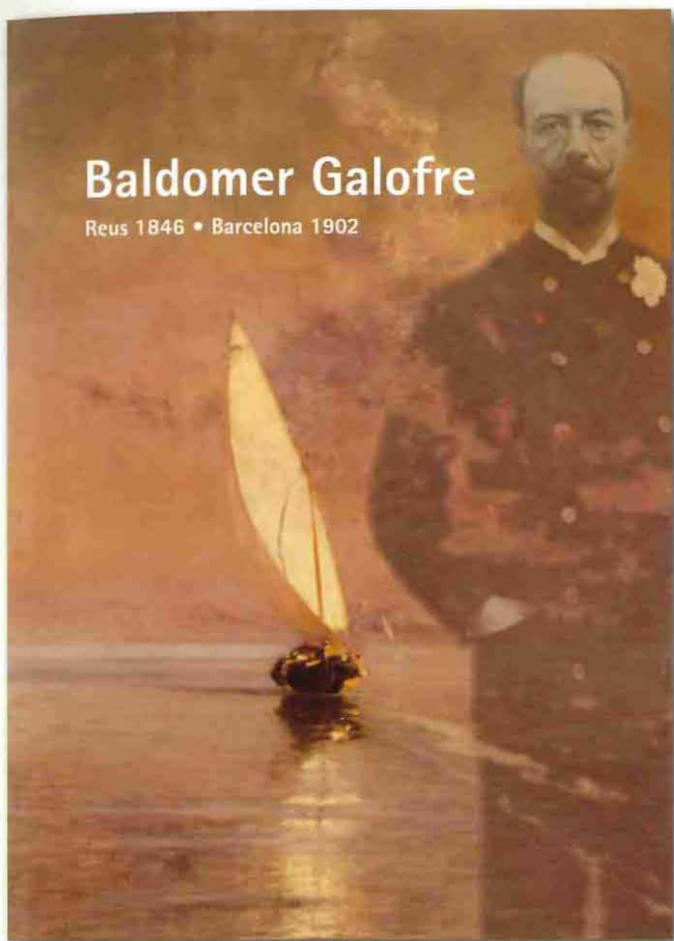
M Premis Reus 2003. Exposició de fotografies. Museu d'Art i Història de Reus, Sala Quatre. L'exposició es realitzarà entre els pròxims dies 13 de novembre i 14 de desembre.

M De Fortuny a Tàpies. Exposició. Museu Nacional d'Art de Catalunya. Barcelona. Del 10 de setembre al 2 de novembre.

M Joan Rebull, años 20 y 30. Exposició. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía. Madrid. Del 30 de setembre al 19 de gener.

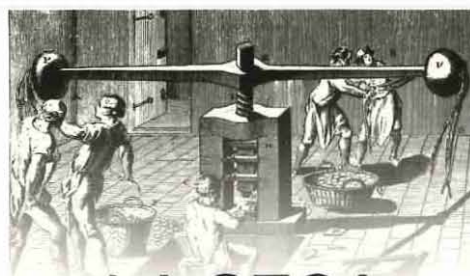
M Marià Fortuny, 1838-1874. Exposició. Museu Nacional d'Art de Catalunya. Barcelona. Del 16 d'octubre al 18 de gener.

Baldomer Galofre

Reus 1846 • Barcelona 1902

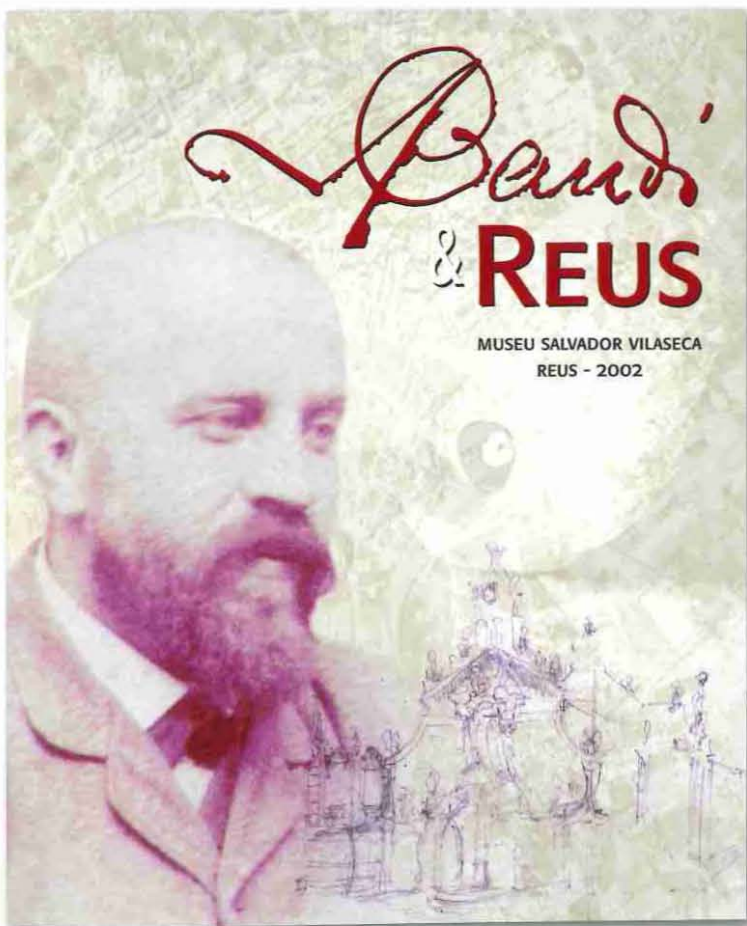

LA SECA

DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA
(1 8 0 9 · 1 8 1 4)

ESTABLERTA A REUS
I TRASLLADADA A TARRAGONA I MALLORCA
(1809-1814)

EDICIONS DE L'INSTITUT MUNICIPAL DE MUSEUS DE REUS

Baudí & REUS

MUSEU SALVADOR VILASECA
REUS - 2002

INFORMEU-VOS ALS MUSEUS DE REUS

MUSEU
SALVADOR VILASECA
REUS

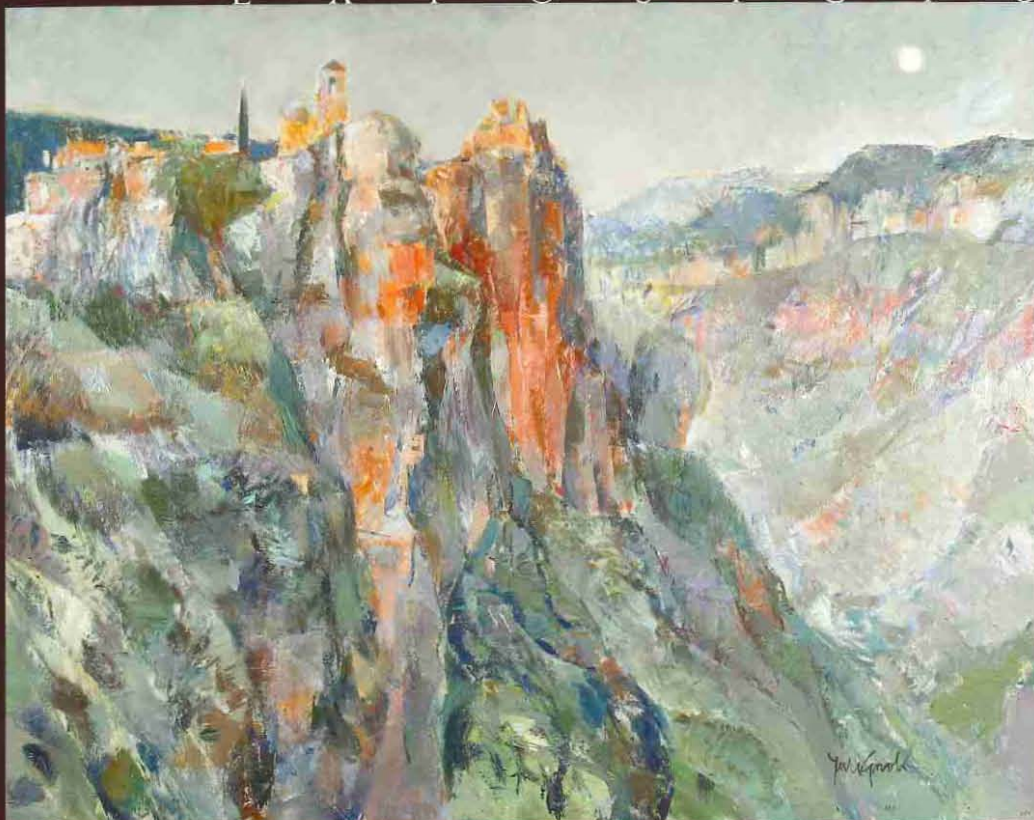
Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS
Tel. 977 345 418
Fax 977 345 249

MUSEU
D'ART I HISTÒRIA
REUS

Plaça de la Llibertat, 13
43201 REUS
Tel. 977 344 833

E X P O S I C I Ó

Juli Garola Monné
(1927-2002) **pintor**

PRORROGADA FINS AL 2 DE NOVEMBRE

Del 12 de juny al 7 de setembre
2003

MUSEU D'ART I HISTÒRIA DE REUS
Plaça de la Llibertat, 13 · REUS

www.reus.net/museus/

INSTITUT MUNICIPAL
DE MUSEUS
REUS